

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra soukromého práva a civilního procesu

Studijní program Právo a právní věda

Studijní obor Právo

Diplomová práce

**POZNATKY Z TEORIE A PRAXE ZÁKONA O
REGISTROVANÉM PARTNERSTVÍ A ZAČLENĚNÍ
OTÁZKY PÉČE O DÍTĚ**

Ivana Kadlčáková

Vedoucí práce:

JUDr. Milena Opatrná

Katedra soukromého práva a civilního procesu

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, březen 2012

.....

Poděkování:

Děkuji JUDr. Mileně Opatrné za odborné vedení a přínosnou pomoc při zpracování diplomové práce. A knihovně Gender Studies za poskytnutí literatury a odborných článků.

1. ÚVOD	7
2. ZÁKLADNÍ POJMY.....	8
2.1. POJMY SEXUALITA, SEXUÁLNÍ IDENTITA, SEXUÁLNÍ ORIENTACE A HOMOSEXUALITA	8
2.2. VNÍMÁNÍ HOMOSEXUALITY V MODERNÍCH DĚJINÁCH	9
2.3. INSTITUT REGISTRovanÉHO PARTNERSTVÍ	10
2.4. EVROPA – REAKCE NA SOUŽITÍ STEJNOPOHLAVNÍCH PÁŘŮ A HOMOSEXUALITU	11
2.5. MODELY UZÁKONĚNÍ REGISTRovanÉHO PARTNERSTVÍ.....	14
3. CESTY K PŘIJETÍ ZÁKONA O REGISTRovanÉM PARTNERSTVÍ	16
3.1. VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY INSTITUTU REGISTRovanÉHO PARTNERSTVÍ DO ROKU 1997.....	16
3.2. POSLANECKÝ NÁVRH ZÁKONA O REGISTRovanÉM PARTNERSTVÍ OSOB TĚHOŽ POHLAVÍ Z ROKU 1997 – SNĚMOVNÍ TISK Č. 359.....	17
3.3. POSLANECKÝ NÁVRH ZÁKONA O PARTNERSKÉM SOUŽITÍ OSOB TĚHOŽ POHLAVÍ Z ROKU 1999 – SNĚMOVNÍ TISK Č. 124 A JEHO POROVNÁNÍ S PŘEDCHOZÍM NÁVRHEM	18
3.4. VLÁDNÍ NÁVRH ZÁKONA O PARTNERSKÉM SOUŽITÍ OSOB TĚHOŽ POHLAVÍ Z ROKU 2001 – SNĚMOVNÍ TISK Č. 1075 A POROVNÁNÍ TOHOTO NÁVRHU S PŘEDEŠLÝMI NÁVRHY	19
3.5. NÁVRH ZÁKONA O PARTNERSKÉM SOUŽITÍ OSOB TĚHOŽ POHLAVÍ VYPRACOVANÝ GAY A LESBICKOU LIGOU Z ROKU 2002 A JEHO POROVNÁNÍ SE VŠEMI PŘEDCHOZÍMI NÁVRHY	21
3.6. VLÁDNÍ NÁVRH ZÁKONA O REGISTRovanÉM PARTNERSTVÍ Z ROKU 2003 A POROVNÁNÍ NÁVRHU S PŘEDCHOZÍMI NÁVRHY	23
3.7. POSLANECKÝ NÁVRH ZÁKONA O REGISTRovanÉM PARTNERSTVÍ Z ROKU 2004 – SNĚMOVNÍ TISK Č. 650 A POROVNÁNÍ NÁVRHU S PŘEDCHOZÍMI NÁVRHY	26
3.8. ZÁKON Č. 115/2006 SB., O REGISTRovanÉM PARTNERSTVÍ A O ZMĚNĚ NĚKTERÝCH SOUVISEJÍCÍCH ZÁKONŮ – FINÁLNĚ SCHVÁLENÝ POSLANECKÝ NÁVRH – SNĚMOVNÍ TISK Č. 969	29
3.8.1. <i>Dopis prezidenta republiky Václava Klause, kterým byl zákon o registrovaném partnerství vrácen k novému projednání.....</i>	<i>31</i>
3.8.2. <i>Příloha k dopisu prezidenta republiky předsedovi Poslanecké sněmovny</i>	<i>32</i>
3.8.3. <i>Právní a politické argumenty proti zákonu</i>	<i>34</i>
3.8.4. <i>Deset omylů pana prezidenta z pera Gay a lesbické ligy</i>	<i>35</i>
4. ZÁKON O REGISTRovanÉM PARTNERSTVÍ OD ROKU 2006 DO ROKU 2011	41
4.1. JEDNOTLIVÁ USTANOVENÍ ZÁKONA O REGISTRovanÉM PARTNERSTVÍ A JEJICH PROBLEMATIKA ..41	
4.1.1. <i>Registrované partnerství</i>	<i>41</i>
4.1.2. <i>Vznik partnerství</i>	<i>41</i>
4.1.3. <i>Neexistence a neplatnost partnerství.....</i>	<i>42</i>
4.1.4. <i>Povinnosti a práva partnerů.....</i>	<i>43</i>
4.1.5. <i>Zánik partnerství</i>	<i>44</i>
4.1.6. <i>Registrace partnerství</i>	<i>44</i>
4.1.7. <i>Doklady potřebné k prohlášení</i>	<i>45</i>
4.1.8. <i>Knihy registrovaného partnerství.....</i>	<i>46</i>
4.1.9. <i>Vymezení některých pojmů a postupu příslušného matričního úřadu</i>	<i>47</i>
4.2. NOVELIZACE ZÁKONA Č. 115/2006 SB., O REGISTRovanÉM PARTNERSTVÍ OD JEHO PŘIJETÍ DO KONCE ROKU 2011.	47
4.2.1. <i>Znění zákona účinné od 1. ledna 2008 do 30. června 2008.....</i>	<i>47</i>
4.2.2. <i>Znění zákona účinné od 1. července 2008 do 31. prosince 2009</i>	<i>47</i>
4.2.3. <i>Znění zákona účinné od 1. ledna 2010 do 30. června 2010.....</i>	<i>50</i>
4.2.4. <i>Znění zákona účinné od 1. července 2010 do 31. prosince 2010</i>	<i>50</i>
4.2.5. <i>Znění zákona účinné od 1. ledna 2011 do 31. března 2011.....</i>	<i>52</i>
4.3. INICIATIVA KE ZMĚNÁM ZÁKONA Č. 115/2006 SB., O REGISTRovanÉM PARTNERSTVÍ	53
4.3.1. <i>Výbor pro sexuální menšiny</i>	<i>53</i>
4.3.2. <i>PROUD – Platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu</i>	<i>53</i>
4.4. PRAKTICKÁ ČÁST – PRŮZKUM POČTU REGISTRovanÝCH A „ODREGISTROVANÝCH“ PÁŘŮ V POROVNÁNÍ S POČTEM UZAVŘENÝCH MANŽELSTVÍ A ROZVODŮ OD ROKU 2006 DO ROKU 2011 NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY.....	54
5. PÉČE O DÍTĚ OSOBAMI STEJNÉHO POHLAVÍ.....	56

5.1.	OTÁZKA PÉČE O DÍTĚ OSOBAMI STEJNÉHO POHLAVÍ V PRÁVNÍ ÚPRAVĚ ČESKÉ REPUBLIKY	56
5.1.1.	<i>Osvojení z pohledu zákona o registrovaném partnerství</i>	56
5.1.2.	<i>Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod</i>	57
5.1.3.	<i>Právo Evropské unie</i>	58
5.1.4.	<i>Ústavní pořádek České republiky</i>	59
5.2.	OTÁZKA PÉČE O DÍTĚ OSOBAMI STEJNÉHO POHLAVÍ V PRÁVNÍCH ŘÁDECH EVROPSKÝCH STÁTŮ ...	59
5.2.1.	<i>Dánsko</i>	59
5.2.2.	<i>Norsko</i>	60
5.2.3.	<i>Nizozemí</i>	60
5.2.4.	<i>Francie</i>	61
5.2.5.	<i>Česká republika ve dvou různých příkladech</i>	61
6.	ZÁVĚR	63
7.	POUŽITÁ LITERATURA:	66
8.	RESUMÉ	73
9.	PŘÍLOHY	74
9.1.	PŘÍLOHA Č. 1 – DOTAZNÍK K REGISTROVANÉMU PARTNERSTVÍ	74
9.2.	PŘÍLOHA Č. 2 – DOKLAD O REGISTROVANÉM PARTNERSTVÍ.....	75
9.3.	PŘÍLOHA Č. 3 – REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ V ČR	76

1. Úvod

Zákon o registrovaném partnerství č. 115/2006 Sb., prolomil dlouhá léta udržované tabu k otázce homosexuality. Jeho přijetím se Česká republika připojila k dalším evropským státům, které do svých právních řádů implementovaly úpravu soužití osob stejného pohlaví.

Cesta k přijetí zákona byla zdlouhavá a složitá, jelikož tato oblast je stále pro mnoho osob oblastí kontroverzní. Sám prezident republiky odmítal úpravu soužití osob stejného pohlaví a využil svého ústavního práva veta pro vrácení zákona Poslanecké sněmovně. Díky rozhodnutí většiny zákonodárců, usilujících o zrovnoprávnění všech menšin, a hlavně díky neuvěřitelné vytrvalosti a úsilí Gay a lesbické ligy a dalších spřízněných osob, se zákon nakonec podařilo prosadit.

Ve své práci se ohlédnu pět let nazpátek a připomenu některé důležité milníky v procesu příprav jednotlivých návrhů zákona o registrovaném partnerství, a jeho samotného přijetí. Zákon prošel od svého přijetí v roce 2006 do dnešního dne několika novelizacemi. Obsah zákona o registrovaném partnerství odpovídá stavu, ve kterém bylo možné zákon přijmout, a to jak pro strany navrhovatelů tak i odpůrců. Dnes se poněkud mění i pohled samotných iniciátorů na jeho znění a stále více diskuzí směřuje k otázkám po změně.

Cílem mé práce je porovnání, kam se zákon za posledních pět let ubíral a zvážení, kam by jeho úpravy mohly směřovat dál. Pokusím se také zhodnotit, zda je zákon ve své podobě vyhovující a účelný, a zároveň jestli k jeho změnám míří současná iniciativa.

Součástí mé práce je také poslední dobou stále častěji diskutované téma péče o dítě osobami stejného pohlaví. Podrobně se v této kapitole budu zabývat individuálním osvojením z pohledu zákona o registrovaném partnerství a následně porovnáím úpravy péče o dítě osobami stejného pohlaví v právních rádech vybraných evropských států.

2. Základní pojmy

2.1. Pojmy *sexualita, sexuální identita, sexuální orientace a homosexualita*

Sexualita a sexuální život člověka jsou utvářeny sexuální orientací, která s etnickým původem a genderem je jedním ze tří výrazných lidských aspektů, které formují to, kým a čím jsme.¹

Definice sexuální orientaci se neobejde bez dalšího vysvětlení pojmu, a to sexuální identita. Sexuální identitou rozumíme myšlenkový konstrukt, neboli osvojenou sociální roli, pomocí níž člověk sám sebe vnímá z hlediska sexuality a je tak i vnímán společností. Součástí sexuální identity je také příslušnost k některé ze sexuálních orientací.²

Pojmem sexuální orientace neboli sexuální preference označujeme neustálé eroticko - sexuální zaměření na ženy, muže či obě pohlaví. Podle Kinseyovy škály bývá sexuální orientace ve vztahu k pohlaví koncipována jako nepřerušované spektrum od „nejheterosexuálnější“ až po „nejhomosexuálnější“, anebo jako spektrum dichotomické – převažující tendence zařazuje člověka a mezní výjimky jsou považovány za raritu. Nebo do třetice jako trichotomické spektrum, kdy je definován pojem bisexualita, kam se zařazují jedinci s nápadnou náklonností k ženám i mužům a jsou tedy klasifikováni jako někdo mezi. Podle Kinseyho je opravdu jen velmi málo lidí na naprostých koncích škály.³

Termín heterosexuál vznikl až v opozici k termínu homosexuál, který prvně použil Benkert v roce 1869 „pro lásku muže či ženy k osobě stejného pohlaví,“ čímž mínil nejen citový vztah, ale i schopnost sexuálně reagovat na objekt stejného pohlaví, být jím vzrušen, a s tendencí uskutečnit s ním pohlavní styk.⁴ Pokud bychom se rozhodli studovat homosexualitu jako takovou, je nezbytně nutné rozlišovat dva spolu úzce související termíny, a to homosexuální chování a homosexuální orientaci. Brzek s Pondělíčkovou⁵ definují homosexuální orientaci jako nezvolený, nositelem nezapříčiněný, celoživotní stav, kdy je jedinec přitahován osobou stejného pohlaví. Vedle toho definují pojem heterosexuality jako nezvolený, nositelem nezapříčiněný, celoživotní stav, kdy je jedinec přitahován osobou opačného pohlaví.

¹ Wilson, Rahman, 2005, str. 10

² Jandourek, 2001, str. 214

³ Kinsey, 1948, str. 638.

⁴ Brzek, Pondělíčková, 1992, str. 19

⁵ Brzek, Pondělíčková, 1992, str. 19

Důležité je však zmínit, že homosexuální chování nemusí být nutně důsledkem homosexuální orientace. Existuje poměrně velké množství jedinců, kteří část života žijí homosexuálně a část života žijí heterosexuálně, a naopak. Řada českých vědců (K.Nedbálková, P.Janošová, M.Fafejta) v oblasti sexuality a sexuálního chování se domnívá, že ani jedna ze sexuálních orientací není vyhraněna stoprocentně a u obou variant může být v malé míře přítomna i ta druhá. Ovšem teorií proč se homosexuální jedinec část života projevuje heterosexuálně a heterosexuální jedinec homosexuálně existuje celá řada.⁶

2.2. Vnímání homosexuality v moderních dějinách

Za první výrazný počín v historii moderních dějinách můžeme považovat vznik prvního lesbického a gay hnutí mezi lety 1869 – 1935 v období sociálních bojů v Německu. Magnus Hirschfeld, zakladatel a gay v čele Humanitárního vědeckého výboru, přišel na tehdejší dobu s překvapivou teorií, že pohlaví a pohlavní identita spolu nemusejí nevyhnutelně souviset a rozhodl se svoji osvětu na téma homosexualita šířit dál.⁷

Jak nabíralo na síle nacistické hnutí ve třicátých letech dvacátého století, které vyvolalo genocidu, jež vyvrcholila druhou světovou válkou, tak se i homosexualita stala mimo jiné jedním z důvodů exportu do koncentračních táborů.⁸ Brzek s Pondělíčkovou⁹ na téma druhá světová válka však přicházejí se zajímavou teorií, a to, že za druhé světové války se rodilo více homosexuálních chlapců než v jiných obdobích. Bylo to zřejmě důsledkem nedostatku potravin a vlivem vysokého stresu.

Dalším výrazným okamžikem v historii vnímání homosexuality v moderních dějinách je rvačka mezi policií a gay menšinou v roce 1969 v newyorském baru Stonewall Inn, kterou vygradoval celospolečenský útlak gayů a leseb. Tato událost bývá celosvětově považována za nejvýznamnější předěl v lesbických a gay dějinách. Podoba gay a lesbického hnutí, jak ho známe dnes, se vyvinula v následujících letech.¹⁰

⁶ Například vědecká práce Kateřiny Nedbálkové (2006): Spoutaná Rozkoš: sociální (re)produkce genderu a sexuality v ženské věznici

⁷ Adam, 1987, str. 17

⁸ Feinberg, 2000, str. 106

⁹ Brzek, Pondělíčková, 1992, str. 28

¹⁰ Rupp, 2002, str. 137; Feinberg, 2000, str. 105; Adam, 1987, str. 75

Vyspělé státy Evropy počaly dekriminalizovat homosexualitu již od šedesátých let dvacátého století. Roku 1973 byla Americkou psychiatrickou společností homosexualita vyjmuta ze seznamu nemocí jako druh sexuální orientace a v roce 1992 ze seznamu Mezinárodní klasifikace nemocí.

V roce 1961, mezi prvními státy, zrušilo i tehdejší Československo postihování homosexuality. Ovšem tento ryze právní úkon neznamenal konec společenským útlakům, neboť i nadále zamezoval vzniku lesbických a gay organizací. To mělo za následek celkovou neinformovanost tehdejší společnosti, která existovala až do konce let 80.¹¹

V roce 1990 vzniká v České republice sdružení SOHO (Sdružení organizací homosexuálních občanů), které hrálo výraznou roli na české lesbické a gay scéně a usilovalo o zviditelnění politické, zastavení a odstranění diskriminace leseb a gayů a hlavně o prosazení registrovaného partnerství. SOHO také sehrálo velmi významnou roli v případě prevence nemoci AIDS a pomoci osobám infikovaným virem HIV.¹²

Opomenout však nelze další významnou organizaci, která působí od roku 1995 s názvem STUD v Brně a mimo jiné zaštiťuje Gay a lesbický filmový festival Mezipatra. Politická platforma STUDu – Gay a lesbická liga se také značně spolupodílela na několika návrzích zákona o partnerském soužití a registrovaném partnerství.

2.3. Institut registrovaného partnerství

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů platí v ČR od 1. července 2006, kdy nabyl účinnosti.

„Registrované partnerství je úředně nebo jinak zaznamenané partnerství. Od 90. let 20. století se sousloví v češtině užívá jako ustálený termín pro označení úředně uzavřeného svazku dvou spolu žijících osob podobného manželství. S účinností od roku 2006 je takto oficiálně nazván veřejnoprávně institucionalizovaný svazek dvojic stejného pohlaví podle českého práva, které tento institut klade na roveň obdobným institutům v dalších zemích.

¹¹ Janošová, 2000, str. 48

¹² Stehlíková, 2007; str. 13

*Při schvalování byl tento zákon všeobecně považován za krok vyhovující potřebám homosexuálně orientovaných osob a označován předkladateli též jako krok k jejich zrovnoprávnění. Odpůrci zákon považují naopak za ohrožení konzervativních hodnot, zejména tradiční rodiny.*¹³

2.4. Evropa – reakce na soužití stejnopohlavních párů a homosexualitu

Tato kapitola se podrobně věnuje vývojem právních uznání homosexuality v zemích Evropy. Zejména těm zemím, které už operují se zákonem umožňujícím stejnopohlavním párům uzavřít legitimní svazek.

Vývoj reakcí lze rozčlenit podle tzv. standardní posloupnosti do třech fází:

Fáze 1 - homosexuální styky jsou dekriminlizovány. První zemí, která zrušila trestnost homosexuality, byla Francie roku 1871. Následovali jí Belgie a Lucembursko. Zrušení trestnosti homosexuality lze shrnout jako první vlnu dekriminlizace. Druhá vlna dekriminlizace a třetí vlna dekriminlizace proběhla na počátku 20. století a součástí třetí vlny bylo i tehdejší Československo (r. 1961). Zakončena byla v roce 1995 dekriminlizací homosexuálních styků v zemích jako Albánie a Moldávie. Rok 2002 byl posledním krokem k dekriminlizaci homosexuality, neboť své trestní zákoníky změnily Kypr i Bulharsko.¹⁴

Fáze 2 – je přijetí antidiskriminačních zákonů – Norsko v roce 1993, Francie v roce 1995, Irsko v roce 1989 a Nizozemí v roce 1992.¹⁵

Fáze 3 – legalizace partnerských vztahů gayů a leseb.¹⁶

Waldijk (2006) však dále zmiňuje, že „každá fáze ve standardní posloupnosti je ve skutečnosti dále ovládána vlastní vnitřní standardní posloupností“. Toto tvrzení lze aplikovat i na zákony upravující rodičovství a partnerství, ve kterých lze velmi efektivně pozorovat tzv. zákon malé změny“. Waldijkova(2006) formulace zní takto:

¹³ http://cs.wikipedia.org/wiki/Registrovan%C3%A9_partnerstv%C3%AD

¹⁴ Waldijk, 2002, str. 156

¹⁵ Waldijk, 2002, str. 156

¹⁶ Waldijk, 2002, str. 156

„Jakákoli legislativní změna znamenající pokrok v uznání a přijetí homosexuality bude uzákoněna pouze tehdy:

- je-li tato změna vnímána jako malá, nebo*
- jestliže je dopad této změny zmenšen nějakou doprovodnou „malou legislativní změnou“, která potvrzuje zavržení homosexuality.“*

Jako dobrý příklad může posloužit zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství v České republice. V zákoně můžeme doprovodnou malou změnu definovat na příkladu výlučnosti pěstounské péče a registrovaného partnerství.

Následující tabulka chronologicky zobrazuje přijetí zákona pro homosexuální páry ve vybraných evropských zemích do roku 2005.¹⁷

¹⁷ Festy, 2006, str. 419

TABLE 1. – CHRONOLOGY OF LEGISLATION

Denmark	7 June 1989	Adoption of law on registered partnership for same-sex couples (<i>registeret partnerskab</i>)
	1 October 1989	Law comes into force
Norway	30 April 1993	Adoption of law on registered partnership for same-sex couples (<i>registrert partnerskap</i>)
	1 August 1993	Law comes into force
Sweden	23 June 1994	Adoption of law on registered partnership for same-sex couples (<i>registerat partnerskap</i>)
	1 January 1995	Law comes into force
Iceland	12 June 1996	Adoption of law on confirmed partnership for same-sex couples (<i>staðfest samvist</i>)
	27 June 1996	Law comes into force
Netherlands	5 July 1997	Adoption of law on registered partnership for same- and different-sex couples (<i>geregistreerd partnerschap</i>)
	1 January 1998	Law comes into force
Belgium	23 November 1998	Adoption of law on legal cohabitation (<i>cohabitation légale</i>) for pairs of persons living in unions or not, of the same or different sex
	1 January 2000	Law comes into force
France	15 November 1999	Adoption of law on the civil solidarity pact (<i>pacte civil de solidarité</i>) for same-sex and different-sex couples
	15 November 1999	Law comes into force
Netherlands	21 December 2000	Adoption of law opening marriage to same-sex couples (<i>huwelijk</i>)
	1 April 2001	Law comes into force
Germany	16 February 2001	Adoption of law on registered partnership for same-sex partners (<i>lebenspartnerschaft</i>)
	1 August 2001	Law comes into force
Finland	9 November 2001	Adoption of law on registered partnership for same-sex couples (<i>rekisteröidystä parisuhteesta</i>)
	1 March 2002	Law comes into force
Belgium	13 February 2003	Adoption of law opening marriage to same-sex couples
	1 June 2003	Law comes into force
For reference		
Luxembourg	9 July 2004	Adoption of law on the partnership (<i>partenariat</i>) of same-sex and different-sex couples
	1 November 2004	Law comes into force
United Kingdom	18 November 2004	Adoption of law on civil partnership of same-sex couples
	5 December 2005	Law comes into force
Spain	30 June 2005	Adoption of law opening marriage (<i>matrimonio</i>) to same-sex couples
	3 July 2005	Law comes into force
Canada	19 July 2005	Adoption of law opening marriage to same-sex couples
	20 July 2005	Law comes into force

Pokud bychom se rozhodli jít statisticky ještě hlouběji, a to do posuzování počtu uzavřených svazků v jednotlivých zemích Evropy, Festy (2006) upozorňuje, že množství uzavřených svazků nelze vyhodnocovat z úhlu rozsahu práv, jež jsou homosexuálním párům poskytovány, neboť země, které mají práv nejvíce, mají paradoxně nejmenší počty uzavřených svazků.¹⁸

Uznání práv stejnopohlavních dvojic lze rozčlenit do tří kategorií:¹⁹

1/ registrované partnerství nebo také registrované spoležití - dvojice mají specifická, vyjmenovaná práva, odpovědnosti a právní uznání. Tato práva mohou být podobná nebo téměř identická těm, které mají heterosexuální páry, registrace je rovněž v některých případech (například Francie) umožněna i nesezdaným heterosexuálním párům.

2/ neregistrované spoležití - práva a povinnosti automaticky vzniknou po určité době spoležití, toto platí většinou rovněž i pro heterosexuální páry.

3/ manželství – pár má stejná práva, odpovědnost a právní uznání jako heterosexuální dvojice.

2.5. Modely uzákonění registrovaného partnerství

V Evropě je celkem třináct států, které umožňují uzavřít registrované partnerství. Dánsko v roce 1989 bylo první zemí, která v nějaké podobě upravovala soužití partnerů stejného pohlaví. V průběhu 90. let se k Dánsku přidalo několik dalších severských zemí – r. 1993 Norsko, r. 1995 Švédsko a v roce 1996 Island. Zákony vykazují podobné rysy, a proto lze hovořit o tzv. severském modelu. Hlavní znak, díky kterému se tento model zásadně diferencuje od modelů v jiných zemích, je skutečnost, že tzv. severský model upravuje soužití osob pouze stejného pohlaví. Partneri tak získávají stejná práva s přesně stanovenými výjimkami, které se týkají rodičovství a cizinecké problematiky. Legislativa tedy upravuje vztahy mezi partnery, partnery a společnostmi, ale ne mezi partnery a dětmi.²⁰

V roce 2001 přijalo zákon o registrovaném partnerství Německo, což přineslo náhlý posun v této problematice.

¹⁸ Festy, 2006, str. 417

¹⁹ Waaldijk (2002), Festy (2006)

²⁰ <http://www.ilga->

[europe.org/home/publications/reports_and_other_materials/ilga_europe_map_on_legal_situation_for_lgb_people_in_europe_july_2009](http://www.ilga-europe.org/home/publications/reports_and_other_materials/ilga_europe_map_on_legal_situation_for_lgb_people_in_europe_july_2009)

Německo, na rozdíl od severského modelu, nenavazuje na institut manželství, ani na něj nijak neodkazuje, ale přizpůsobuje nově vzniklému zákonu všechny právní předpisy a zákony. Dále se přidalo v roce 2002 Finsko, v roce 2005 Andorra, Švýcarsko a Velká Británie. V roce 2006 Slovinsko a Česká republika. Poté Maďarsko a v roce 2010 Rakousko a Portugalsko.²¹

Nizozemí je v oblasti legislativy upravující soužití osob stejného pohlaví nejdál, protože v roce 2001 přijalo zákon, který umožňoval osobám stejného pohlaví uzavřít manželství stejné úrovně jako heterosexuální manželství. V roce 2005 se k Nizozemí přidalo Španělsko, které kromě stejných práv pro manželství heterosexuální, umožnilo všem gayům a lesbám stejná práva na adopci dětí. V roce 2008 Norsko a následovalo v roce 2009 Švédsko.²²

Francie svůj vývoj práv pro gaye a lesby pojala zásadně jinak oproti severskému modelu a to, tzv. paktem solidarity. Pakt solidarity mohou uzavřít všechny dvojice, tedy kromě homosexuálních i ty heterosexuální. Zákon podporuje rozmanitost životních stylů a je založen na principu uzavření partnerské smlouvy, a proto se práva a povinnosti partnerů zásadně liší od pozice manželů.²³

²¹ http://www.ilga-europe.org/home/publications/reports_and_other_materials/ilga_europe_map_on_legal_situation_for_lgb_people_in_europe_july_2009

²² http://www.ilga-europe.org/home/publications/reports_and_other_materials/ilga_europe_map_on_legal_situation_for_lgb_people_in_europe_july_2009

²³ http://www.ilga-europe.org/home/publications/reports_and_other_materials/ilga_europe_map_on_legal_situation_for_lgb_people_in_europe_july_2009

3. CESTY K PŘIJETÍ ZÁKONA O REGISTROVANÉM PARTNERSTVÍ

Cesty k přijetí zákona o registrovaném partnerství nebyly nijak jednoduché. Od roku 1989 se díky demokratizaci společnosti otevřela brána pro vznik organizací a hnutí bojujících za práva osob stejného pohlaví.²⁴

Od roku 1998 do roku 2004 bylo Poslanecké sněmovně předloženo několik návrhů zákona upravujícího vzájemné vztahy osob stejného pohlaví. V následující kapitole bych ráda porovnávala jednotlivé návrhy, tak jak postupně v dlouhém legislativním procesu vznikaly, a jakým způsobem se modifikovaly. Celý tento nesnadný legislativní „souboj názorů“ dospěl ke konečnému schválení zákona o registrovaném partnerství v roce 2006.

3.1. Vývoj právní úpravy institutu registrovaného partnerství do roku 1997

Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO) se začalo zabývat prosazováním institutu registrovaného partnerství už na začátku devadesátých let 20. století. Sdružení formovalo první záměr, kterým bylo začlenění registrovaného partnerství do Zákona o rodině a do Občanského zákoníku. Bohužel ustanovení, která se týkala vztahu osob stejného pohlaví, byla vládou odmítnuta.²⁵

Návrh zákona o registrovaném partnerství, který byl předložen v říjnu 1995 poslankyněmi Annou Růshovou a Milenou Kolářovou, nechtělo Ministerstvo spravedlnosti do programu jednání vlády vůbec zařadit. Nakonec se podařilo díky intervenci zástupců sdružení předložit tři varianty řešení:

1. Návrh zákona pro dvojice stejného a různého pohlaví
2. Návrh zákona pouze pro dvojice stejného pohlaví
3. Pouhé řešení majetkoprávních vztahů v příslušných zákonech.

Dne 8. listopadu byl návrh vládou zamítnut.²⁶

²⁴ Podrobněji v kapitole 2.2

²⁵ <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=10>

²⁶ <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=10>

3.2. Poslanecký návrh zákona o registrovaném partnerství osob téhož pohlaví z roku 1997 – Sněmovní tisk č. 359

Poslanecký návrh Zuzany Rujbrové, Jany Gavlasové a Jaroslava Zvěřiny, o registrovaném partnerství osob téhož pohlaví ze dne 17. 12. 1997, byl velmi stručný. Sestával se pouze z osmi paragrafů a vycházel z ustanovení tzv. severského modelu registrovaného partnerství.

Stručný obsah návrhu:

Na základě tohoto návrhu zákona splňují podmínky uzavření smlouvy o registrovaném partnerství dvě fyzické osoby téhož pohlaví, starší 18 -ti let, plně způsobilé k právním úkonům, kdy alespoň jeden z žadatelů je občanem České republiky s trvalým pobytem v České republice. Smlouva může být uzavřena pouze, pokud žadatelé nežijí v manželství, nebo v jiném registrovaném partnerství a nejsou sourozenci ani příbuzní v řadě přímé, nebo příbuznými na základě trvajících osvojení. K platnosti se vyžaduje notářský zápis.²⁷

Účinky smlouvy nastávají její registrací u orgánu pověřeného vedením matriky. Zánik smlouvy nastává smrtí nebo prohlášením jednoho z partnerů za mrtvého. Zároveň může být smlouva zrušena dohodou partnerů, která musí obsahovat vypořádání majetkových vztahů. Pokud se zrušením partnerství nesouhlasí jeden z partnerů, pak se smlouva ruší právní mocí rozsudku soudu.²⁸

Právní následky má registrované partnerství stejné jako manželství s výjimkou vztahu k nezletilým dětem. Navíc si partneři mohou upravit své majetkové vztahy odlišně od ustanovení občanského zákoníku, který upravuje majetkové vztahy mezi manžely. Právní předpisy o manželství a manželích se použijí na ustanovení registrovaného partnerství, pokud zákon nestanoví jinak.²⁹

V obecné části důvodové zprávy je podrobně sepsán záměr navrhovaného zákona, který se zakládá na úpravě vzájemného vztahu osob stejného pohlaví, jako nová forma

²⁷ <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t035900.htm>

²⁸ <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t035900.htm>

²⁹ <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t035900.htm>

párového soužití. Návrh vychází ze stejného pojetí jako manželství, ovšem pouze ve vzájemném vztahu dvou osob. Nelze je stavět na roveň manželství, pokud jde o vztahy mezi rodiči a dětmi. Registrované partnerství se nedotýká ani faktického soužití druha a družky. Návrh zákona má přinést jistotu a stabilitu partnerských vztahů homosexuálů.³⁰

Tento návrh zákona je velmi zestručněn a neobsahuje některá zásadní ustanovení, kterými jsou například chybějící registr zápisu smluv o registrovaném partnerství a nejsou stanoveny důvody pro případ zrušení registrovaného partnerství soudem na návrh jednoho partnerů. Chybí zde i ustanovení základních práv a povinností obou partnerů.

Vyjádření k návrhu: Poslanecký návrh zákona byl zamítnut při prvním čtení 2. dubna 1998 o pouhé tři hlasy.³¹

3.3. Poslanecký návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví z roku 1999 – Sněmovní tisk č. 124 a jeho porovnání s předchozím návrhem

Druhý poslanecký návrh předložili Zuzana Rujbrová, Jan Zahradil, Jitka Kupčová a Monika Horáková dne 4. února 1999. Tento návrh vychází ze stejného základu jako je návrh výše uvedený. Liší se pouze v několika bodech, kde úpravu rozšiřuje a zároveň zpřísňuje. Návrh vychází taktéž ze Severského modelu registrovaného partnerství.

Porovnání návrhu s předchozí úpravou:

Nový návrh obsahuje ustanovení, podle kterého účinky smlouvy nastávají až její registrací za přítomnosti obou účastníků. Dalším odlišením je zpřísnění podmínek vzniku smlouvy. V § 2 odst. 2. „*Je-li jedna z osob hodlajících uzavřít smlouvu o partnerském soužití osobou bez českého občanství, musí mít v České republice povolení k trvalému pobytu.*“³² V předchozím návrhu stačilo pouze, aby alespoň jedním z nich byl občan České republiky s trvalým pobytem.

Další změnou je upřesnění vztahu k nezletilému dítěti. Podle této úpravy nemůže být osobám, které uzavřely smlouvu o partnerském soužití, svěřeno nezletilé dítě do společné

³⁰ <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t035900.htm>

³¹ <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t035900.htm>

³² <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=124&CT1=0>

výchovy. Vyloučena je také pěstounská péče, osvojení dítěte druhého partnera i ustanovení partnerů jako poručníků.³³

Poslední změnou oproti předchozí úpravě je také úprava majetkových práv: „Partneři mohou vzájemná práva a povinnosti majetkového charakteru vyloučit.“³⁴

V obecné části návrhu je stejně jako v předchozím návrhu zdůrazněna potřeba úpravy partnerství osob téhož pohlaví jako samostatného zákona. Novelizace zákona o rodině se jeví jako „nevhodná“, protože tento zákon upravuje vztahy mezi manžely a vztahy mezi rodiči a dětmi.³⁵

Vyjádření k návrhu: Vláda vyjádřila s tímto návrhem souhlas dne 10. března 1999. Pouze upozornila na legislativní nedostatky, které je třeba řešit. Stanovisko vlády bylo rozesláno poslancům. Organizační výbor návrh zákona doporučil a přikázal k projednání Ústavně - právnímu a Petičnímu výboru. Oba výbory návrh projednali a vydali záznam usnesení Poslanecké sněmovně.

Návrh prošel do druhého čtení a po podrobné rozpravě byl vrácen do obecné rozpravy. Znovu jej projednal Petiční výbor a doporučil do druhého čtení, kde byl následně znovu vrácen výborům k novému projednání. Návrh byl po novém projednání obou výborů znovu předložen ke druhému čtení do Poslanecké sněmovny. Ale v obecné rozpravě přes veškerou snahu byl zamítnut na návrh Cyrila Svobody dne 2. prosince 1999.³⁶

3.4. Vládní návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví z roku 2001 – sněmovní tisk č. 1075 a porovnání tohoto návrhu s předešlými návrhy

Další návrh předložila sama Vláda České republiky. Učinila tak na výzvu své Rady pro lidská práva, protože Poslanecká sněmovna dva předchozí návrhy odmítla. Vláda návrh zákona projednala a schválila dne 17. září 2001. Tento návrh je upraven odlišně od dvou předchozích návrhů, je členitější, podrobnější a je rozdělen do pěti hlavních částí.³⁷

³³ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=124&CT1=0>

³⁴ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=124&CT1=0>

³⁵ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=124&CT1=0>

³⁶ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=124&ct1=3>

³⁷ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1075&ct1=0>

Porovnání s předchozími úpravami:

Část 1. Partnerské soužití osob stejného pohlaví a jeho vznik

Poprvé se zde objevuje pojem „trvalost“ partnerského soužití. Oproti návrhu z roku 1999 je zmírněno ustanovení: „*Alespoň jedna z osob, které hodlají uzavřít partnerské soužití, musí být státním občanem České republiky, nebo musí mít na území České republiky trvalý pobyt.*“ Poprvé se také zapisuje rodinný stav partnerů v partnerském soužití do občanského průkazu. Tím vzniká nová forma osobního statusu³⁸

Část 2. Práva a povinnosti partnerů vůči sobě navzájem

V druhém článku jsou stanovena práva a povinnosti partnerů vůči sobě navzájem ohledně vyživovací povinnosti dětí a vyživovací povinnost mezi partnery. Partnerským soužitím nevzniká společný nájem bytu, ale partner má právo užívat byt druhého partnera. Ve vztahu k dětem je zde zmíněna možnost osvojení, svěření dítěte do pěstounské péče nebo poručenství, pokud k nim došlo před vznikem partnerského soužití.³⁹

Část 3. Zánik a zrušení partnerského soužití

V případě, že vztah trvá déle než tři roky, soud nemusí vyhovět návrhu na zrušení partnerského soužití, pokud s ním nesouhlasí druhý partner a zároveň by mu tím vznikla závažná újma. Ve výše uvedeném případě by měl bývalý partner, který se není schopen sám živit nebo mu zrušením vznikla závažná újma, právo na přiměřené výživné.⁴⁰

Část 4. Registrace partnerského soužití

Tento článek vymezuje všechny potřebné doklady k prohlášení o partnerském soužití a působnost příslušného matričního úřadu. Poprvé se zde objevuje ustanovení o knihách partnerského soužití a údajích, které se v těchto knihách vedou.⁴¹

Část 5. Účinnost

V obecné části důvodové zprávy je kromě ustanovení o potřebě uzákonění partnerského soužití uveden také soulad navrhované úpravy s ústavním pořádkem i mezinárodními

³⁸ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1075&ct1=0>

³⁹ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1075&ct1=0>

⁴⁰ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1075&ct1=0>

⁴¹ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1075&ct1=0>

smlouvami, kterými je Česká republika vázána. Přílohou navrhovaného zákona je platné znění novelizovaných zákonů s vyznačením navrhovaných změn.⁴²

Vyjádření k návrhu: navrhovaný zákon byl předložen Poslanecké sněmovně, která ho předala Organizačnímu výboru k projednání. Organizační výbor projednání návrhu doporučil a navrhl přikázat jej k projednání Ústavně - právnímu výboru. První čtení proběhlo dne 25. října 2001 a návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví byl vrácen navrhovateli k dopracování. Vzhledem k očekávaným volbám už k přepracování návrhu nedošlo.⁴³

3.5. Návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví vypracovaný Gay a lesbickou ligou z roku 2002 a jeho porovnání se všemi předchozími návrhy

V roce 2002 Gay a lesbická liga vypracovala a podala další návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví. Tento návrh vychází z ustanovení návrhu z roku 2001. Změny, které návrh obsahuje, vychází z výrazných tendencí navrhovatelů. Návrh obsahuje šest hlavních částí. Změny souvisejících zákonů jsou zde začleněny přímo do textu návrhu.⁴⁴

Porovnání s předchozí úpravou z roku 2001 podle jednotlivých částí:

Část 1. Vznik partnerského soužití osob téhož pohlaví

Zde je patrná změna oproti návrhu z roku 2001. Partnerské soužití vzniká ze svobodné vůle spolu trvale žít. Je zde upuštěno i od trvalého pobytu a stačí, pokud je alespoň jeden z partnerů státním občanem České republiky. Budoucí partneři nemusí znát svůj zdravotní stav. Není zde ani vyžadována přítomnost svědků. Na rozdíl od předchozího návrhu mohou budoucí partneři na společnou žádost uplatnit nárok na užívání jednoho společného nebo zdvojeného příjmení.⁴⁵

⁴² <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1075&ct1=0>

⁴³ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1075&ct1=0>

⁴⁴ http://komunity.web2.cz/rp-2002/navrh_zakona_2002.phtml

⁴⁵ http://komunity.web2.cz/rp-2002/navrh_zakona_2002.phtml

Část 2. Práva a povinnosti partnerů a vztahy mezi nimi

Vyživovací povinnost je stanovena pouze povinností obou partnerů, není uvedeno žádné opatření proti porušení. Zcela vypuštěno je také stanovení o zápisu osobního stavu do občanských průkazů či do jiných úředně vyžadovaných dokumentů. Na společné jmění manželů se použije kromě Občanského zákoníku, také Zákon o konkurzu a vyrovnání. U vztahu k nájemnímu bytu je zde rozdíl v jeho nároku. Vzniká totiž až uplynutím jednoho roku od vzniku partnerského soužití. Zásadní změnou je také ustanovení vztahu k dětem. Je zde vynecháno vše ohledně nemožnosti osvojení, pěstounské péče a poručenství.⁴⁶

Část 3. Zánik a zrušení partnerského soužití

Další změnou je zrušení partnerského soužití. Soud může na návrh jednoho z partnerů zrušit partnerské soužití, i pokud s ním nesouhlasí druhý partner, který se na rozvratu nepodílel, a jemuž vznikla závažná újma, ale jen v případě, že partneři spolu nežijí déle než rok.⁴⁷

Část 4. Registrace partnerského soužití

V zásadě se neliší od předchozího návrhu. Změny, které jsou evidovány, vychází pouze z modifikací výše uvedených částí.⁴⁸

Část 5. V textu návrhu zcela chybí

Část 6. Změny některých souvisejících zákonů

V další části jsou zahrnuty změny některých souvisejících zákonů. Například změna zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním v ustanovení vztahu mezi partnery a změna trestního zákona, kde přibývá označení „partner.“⁴⁹

Část 7. Účinnost

Poslední částí je stanovena účinnost. Přílohou je seznam matričních úřadů, před kterými je možné partnerské soužití uzavřít. Obecná část důvodové zprávy je založena na zásadě rovných podmínek existence této skupiny obyvatel a naplnění rovnosti práva svobod všech

⁴⁶ http://komunity.web2.cz/rp-2002/navrh_zakona_2002.phtml

⁴⁷ http://komunity.web2.cz/rp-2002/navrh_zakona_2002.phtml

⁴⁸ http://komunity.web2.cz/rp-2002/navrh_zakona_2002.phtml

⁴⁹ http://komunity.web2.cz/rp-2002/navrh_zakona_2002.phtml

občanů bez rozdílu jejich „jiného postavení“ dle Listiny základních práv a svobod. Návrh zákona je založen na zákonem uznané formě partnerského soužití a z něj vyplývajících práv a povinnosti.⁵⁰

Vyjádření k návrhu: Návrh zákona vypracovaný Gay a lesbickou ligou se do Poslanecké sněmovny k projednání nedostal. Návrhy zákonů mohou do Poslanecké sněmovny podat pouze subjekty zákonem zmocněné.⁵¹

3.6. Vládní návrh zákona o registrovaném partnerství z roku 2003 a porovnání návrhu s předchozími návrhy

V roce 2003 byl Ministerstvem spravedlnosti pod vedením Pavla Rychetského připraven další vládní návrh tentokrát zákona o registrovaném partnerství. Návrh je členěn do jednotlivých částí a hlav.⁵²

Porovnání s předchozí úpravou z roku 2001 a 2002 podle jednotlivých částí:

Část 1. Registrované partnerství

Zásadní změnou je již název, kdy se z partnerského soužití vracíme zpět na registrované partnerství. Objevuje se zde poprvé i možnost registrace u jiného příslušného matričního úřadu a existence knihy registrovaného partnerství. Uzavření registrovaného partnerství je možné pouze v případě, že jeden z partnerů má státní občanství České republiky. Také je vypuštěna možnost uzavření svazku pouze na základě trvalého pobytu jednoho z partnerů. Nově je zde i ustanovení o celém průběhu registračního procesu před matričním úřadem, kde je viditelná podoba s manželským sňatkem.⁵³

Ve vztahu k dětem se vracíme k návrhu zákona z roku 2001 a opět se zde objevuje ustanovení o nemožnosti svěřeni dítěte do výchovy partnerovi, který není rodičem, nemožnost osvojení, pěstounské péče a poručenství v době trvání registrovaného partnerství.⁵⁴

Objevuje se zde i možnost zrušit partnerství písemnou dohodou formou notářského zápisu a jeho následném předložení matričnímu úřadu, u kterého je partnerství zapsáno. V návrhu zcela chybí ustanovení o vyživovací povinnosti.⁵⁵

⁵⁰ http://komunity.web2.cz/rp-2002/navrh_zakona_2002.phtml

⁵¹ http://komunity.web2.cz/rp-2002/navrh_zakona_2002.phtml

⁵² <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=137>

⁵³ <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=137>

⁵⁴ <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=137>

⁵⁵ <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=137>

Část 2. Registrace partnerství

Tento článek navazuje na dřívější úpravu a vymezuje působnost a vymezení některých pojmů příslušných matričních úřadů, evidenci knihy registrovaných partnerství, doklady, které jsou při registraci zapotřebí a doklad, který se o uzavřeném partnerství vydává.⁵⁶

Změny zákonů v návaznosti na registrované partnerství:

Změna trestního zákona a trestního řádu:

Vedle označení „manžel“ se vkládá nové označení „partner“.⁵⁷

Změna zákona o rodině:

Neslučitelnost registrovaného partnerství a manželství. V případě, že osoba, která byla registrovaná, chce uzavřít manželství, musí prokázat, že partnerství již zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné.⁵⁸

Změna občanského soudního řádu:

Zde je zahrnuta úprava postupu soudu v případě zrušení, neplatnosti nebo neexistence registrovaného partnerství.⁵⁹

Změna občanského zákoníku:

Zde je kromě začlenění označení „partner“ obsažena úprava vzniku a zániku vztahu k nájemnímu bytu v registrovaném partnerství.⁶⁰

Změna zákoníku práce:

Zde je obsažena úprava podobně jako mezi manžely, není možný pracovněprávní vztah mezi partnery. Úprava dále zamezuje převzetí mzdy druhého partnera, a to ani na základě plné moci. Není zde upraveno ani odškodnění druhého partnera v případě smrti v důsledku pracovního úrazu.⁶¹

⁵⁶ <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=137>

⁵⁷ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁸ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁰ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁶¹ Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Změna zákona o správě daní a poplatků:

Je zde stanovena úprava odepření výpovědi pro toho, kdo by jí způsobil nebezpečí osobě blízké, za kterou se pokládá také partner.⁶²

Změna zákona o občanských průkazech:

Vznik nového osobního statusu – registrovaný - v občanském průkazu a dále také zápis partnera (jméno a rodné číslo) na návrh druhého partnera.⁶³

Změna zákona o evidenci obyvatel a rodných čísel:

Pro evidenci obyvatel se rozumí místem uzavření nebo vzniku registrovaného partnerství obec nebo město. V informačním systému se vedou i údaje – datum, místo a okres vzniku partnerství. Pokud došlo ke vzniku partnerství mimo území České republiky, vede se v informačním systému místo, stát a datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o neplatnosti nebo neexistenci partnerství. Vede se také datum zániku partnerství v případě úmrtí nebo prohlášením za mrtvého jednoho z partnerů. V informačním systému je vedeno jméno, příjmení a rodné číslo partnera.

Matriční úřad vede v knize registrovaného partnerství následující údaje:⁶⁴

- datum a místo prohlášení o vstupu do partnerství
- jméno, příjmení partnerů
- rodné číslo nebo datum narození a místo narození partnerů
- rodné číslo otce a matky nebo jejich datum narození
- datum zániku partnerství

Změna zákona o matrikách, jménu a příjmení:

Matrika, která je státní evidencí vzniku i zániku partnerství, stejně jako úmrtí, ke kterým došlo v cizině – pokud jde o státní občany České republiky. Ve znění zákona je doplněn zápis partnera do knihy úmrtí. Úmrtní list obsahuje nově i údaje o žijícím partnerovi. Matriční úřad vydává na žádost občana, který má povolen pobyt na území České republiky, vysvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do registrovaného partnerství.

⁶² Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní poplatků, ve znění pozdějších předpisů

⁶³ Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁴ Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech, ve znění pozdějších předpisů

Na základě předložených dokladů, mezi kterými je i pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení předchozího partnerství nebo úmrtní list zemřelého partnera, vydává matrika vysvědčení s údajem, že občan, který má povolen pobyt na území České republiky je podle právních předpisů České republiky způsobilý ke vstupu do partnerství. K žádosti o změnu jména nebo příjmení musí být přiložen doklad o uzavřeném registrovaném partnerství nebo rozhodnutí soudu o zrušení partnerství, anebo úmrtní list zemřelého partnera.⁶⁵

Obecná část důvodové zprávy je založena na úpravě, která nesleduje vytvoření podobné instituce jako je manželství. Tato úprava má poskytnout potřebný právní základ pro trvalé soužití partnerů. Znovu je proklamována skutečnost, že právní úprava vztahu osob stejného pohlaví nemůže žádným způsobem ohrozit rodinu nebo manželství. V této úpravě jde o rovnost obecnou, která vychází z Listiny základních práv a svobod a zákaz diskriminace z důvodu pohlaví, který vychází z dodatku k Evropské Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.⁶⁶

Vyjádření k návrhu: V připomínkovém řízení byl návrh zákona zaslán Gay a lesbické lize, jmenovitě panu Jiřímu Hromadovi, který na něj dne 11. července 2003 reagoval dopisem panu premiéru Vladimíru Špidlovi. Reakce byla pozitivní, co se týká snahy a iniciativy Ministerstva spravedlnosti učinit další kroky k uzákonění registrovaného partnerství. Co se týká obsahu návrhu zákona, jeho reakce byla negativní. Shledával v návrhu nedostatky oproti původnímu návrhu, daná verze pouze připouští možnost uzavření registrovaného partnerství, ale vychází z něj minimum důsledků.

Vládní návrh zákona byl dvakrát stažen z programu (v lednu a v únoru roku 2004). Podle Vladimíra Špidly neměl návrh šanci projít a doporučil připravit návrh jako poslaneckou iniciativu.

3.7. Poslanecký návrh zákona o registrovaném partnerství z roku 2004 – Sněmovní tisk č. 650 a porovnání návrhu s předchozími návrhy

V dubnu 2004 byl vypracován poslanecký návrh zákona o registrovaném partnerství ve spolupráci s Gay a lesbickou ligou.

⁶⁵ Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

⁶⁶ http://komunity.web2.cz/rp-2002/navrh_zakona_2002.phtml

Návrh zákona předložili: Taťána Fischerová, Jitka Kupčová, Jan Zahradil, Kateřina Konečná, Vlastimil Ostrý, Zdeněk Jičínský, Jaroslav Zvěřina, Vladimír Koníček a Pavel Svoboda. Návrh zákona obsahuje dvacet dva části a šedesát jedna paragrafů, což je zatím nerozšířenější úprava návrhu zákona upravující vztah osob stejného pohlaví.⁶⁷ Návrh zákona navazuje většinou ustanovení na předchozí vládní návrh, proto bych ráda zmínila pouze rozdíly oproti vládnímu návrhu.

Rozdíly oproti vládnímu návrhu zákona o registrovaném partnerství z roku 2003:

Část 1. Registrované partnerství

Nové doplnění označení „partner“, kterým se rozumí osoba, která uzavřela partnerství. Zároveň je upřesněn matriční úřad v případě, že osoba vstupující do partnerství není přihlášená k trvalému pobytu na území České republiky. Zcela je zde však vypuštěno ustanovení o možnosti společného příjmení.⁶⁸

Návrh zákona oproti vládnímu návrhu znovu obsahuje ustanovení o vyživovací povinnosti mezi partnery. Pokud neplní jeden z partnerů vyživovací povinnost, určí její rozsah na návrh soud. Vyživovací povinnosti mezi partnery předchází vyživovací povinnost dětí. Je zde upraven i postup v případě zrušení partnerského soužití.⁶⁹

Výchova dětí je opět vázána pouze na děti jednoho z partnerů, kde existence partnerství není překážkou rodičovské zodpovědnosti. Z hlediska překážek je zde zmíněno pouze osvojení, kde trvalý partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte druhého partnera. Ustanovení o pěstounské péči, stejně jako poručenství je zcela vynecháno.

Matriční úřad umožňuje oproti vládnímu návrhu kromě pořizování výpisů z knihy registrovaného partnerství také nahlížení do knihy a do sbírky listin registrovaného partnerství a zároveň vydává potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin.⁷⁰

⁶⁷ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=650&ct1=0>

⁶⁸ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=650&ct1=0>

⁶⁹ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=650&ct1=0>

⁷⁰ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=650&ct1=0>

Změny zákonů navazují na původní vládní návrh a navíc přibyla ustanovení:

Změna zákona o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění:

Peněžitá pomoc se poskytuje osobě, která nežije v registrovaném partnerství.⁷¹

Změna zákona o životním minimu:

Za rodiče nezaopatřených dětí se považují i osoby, jimž byly děti svěřeny do péče, nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, například partner.⁷²

Změna zákona o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku:

Nově se zde objevuje možnost zmocnit k přijetí mzdy jinou osobu. Manželovi a partnerovi lze vyplatit mzdu na základě písemného zmocnění.⁷³

Změna zákona o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech:

Plat a odměnu za pracovní pohotovost lze také vyplatit na základě písemného zmocnění partnerovi.⁷⁴

Změna zákona o sociální podpoře:

Pro účely přídavků se společně posuzovanými osobami rozumí i partner nebo partneri.⁷⁵

Změna zákona o péči a zdraví lidu:

Nově je zde uvedena možnost informovat o zdravotním stavu v případě onemocnění nebo hospitalizace také partnera.⁷⁶

⁷¹ Zákon č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

⁷² Zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu, ve znění pozdějších předpisů

⁷³ Zákon č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku.

⁷⁴ Zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁵ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁶ Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu.

Změna živnostenského zákona:

Zemře-li podnikatel, mohou v živnosti pokračovat až do skončení řízení o projednání dědictví dědicové ze závěti a pozůstalý partner, i když není dědicem, je-li spoluvlastníkem majetku využívaného k provozu živnosti, pokud v živnosti nepokračují dědicové.⁷⁷

Obecná část důvodové zprávy je oproti předchozím úpravám stručnější. Úprava registrovaného partnerství výhradně pro homosexuální páry se navrhuje proto, že heterosexuální páry mají k dispozici dva možné instituty: konkubinát a manželství. Nepředpokládá se, že by se registrované partnerství využívalo i pro heterosexuální páry, registrovanými partnery. V ostatních oblastech rodinné péče se zachovává přednost heterosexuálních párů, ale není vyloučena možnost pro homosexuální páry.⁷⁸

Vyjádření k návrhu: V prvním čtení byl návrh zákona přikázán k projednání Petičnímu výboru dne 18. Června 2004.⁷⁹

Petiční výbor projednal návrh zákona a vydal usnesení, které bylo doručeno poslancům s pozměňovacími návrhy. Ve druhém čtení prošel návrh zákona obecnou rozpravou, v níž bylo navrženo jeho zamítnutí. Návrh zákona následně prošel podrobnou rozpravou a byly do něj zapracovány pozměňovací návrhy.⁸⁰

V průběhu třetího čtení byl schválen návrh na opakování druhého čtení. Znovu jej projednal petiční výbor, který vydal poslancům usnesení s pozměňovacími návrhy. V druhém opakovaném čtení prošel návrh zákona obecnou i podrobnou rozpravou, bohužel ve třetím čtení nebyl návrh zákona schválen pouze o jediný hlas.⁸¹

3.8. Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů – finálně schválený poslanecký návrh – Sněmovní tisk č. 969

29. dubna 2005 předložila skupina poslanců (Anna Čurdová, Jitka Kupčová, Taťána Fischerová, Kateřina Dostálová, Lucie Talmanová, Kateřina Konečná, Zdeněk Jičínský,

⁷⁷ Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁸ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=650&ct1=0>

⁷⁹ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&v=US&ct=1172>

⁸⁰ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=650&ct1=3>

⁸¹ <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=38209>

Vladimír Doležal, Pavel Svoboda, Vladimír Ostrý a Vladimír Koníček) ve spolupráci s Gay a lesbickou ligou další návrh zákona o registrovaném partnerství. Tento návrh navazuje na předchozí úpravu se zapracovanými navrhovanými pozměňovacími úpravami a obsahuje dvacet částí a 59 paragrafů.⁸²

Obsahem návrhu zákona se budeme podrobněji zabývat v následující kapitole. Zde bych chtěla pouze nastínit dlouhý legislativní boj, na konci kterého byl návrh zákona o registrovaném partnerství schválen. Návrh zákona byl rozeslán všem poslancům jako Sněmovní tisk č. 969.⁸³

Vláda dne 25. května 2005 projednala návrh zákona na svém zasedání a zaujala k němu neutrální stanovisko s výhradami k vyživovací povinnosti partnerů – a toto ustanovení navrhuje vypustit. Dále se vyjádřila k problematice osvojování dětí, pěstounské péče a poručenství, kde navrhuje podrobnější rozepsání daného ustanovení. Následně bylo stanovisko vlády zasláno zpět poslancům jako Sněmovní tisk 969/1.⁸⁴

2. června 2005 projednání zákona doporučil Organizační výbor a přikázal projednání Petičnímu výboru. Následně proběhlo první čtení návrhu zákona, kde byl návrh znovu přikázán k projednání v Petičním výboru usnesením č. 1762.⁸⁵

Petiční výbor projednal návrh zákona a dne 15. září 2005 vydal usnesení, které bylo doručeno poslancům jako Sněmovní tisk č. 969/2 s pozměňovacími návrhy.⁸⁶

Návrh zákona prošel ve druhém čtení obecnou i podrobnou rozpravou. Pozměňovací návrhy byly zpracovány a návrh prošel do třetího čtení, kde byl dne 16. 12. 2005 schválen Poslaneckou sněmovnou a postoupen do Senátu. Tímto krokem se konečně alespoň trochu přiblížil cíl dlouholetého úsilí o začlenění registrovaného partnerství do právního řádu. Poslanecká sněmovna postoupila Senátu návrh zákona dne 3. ledna 2006 – tisk 203/0.⁸⁷

Organizační výbor stanovil garančním výborem Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice a přikázal tisk k projednání Ústavně - právnímu výboru a Výboru pro

⁸² <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=969&ct1=0>

⁸³ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=969&CT1=0>

⁸⁴ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=969&ct1=1>

⁸⁵ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&v=US&ct=1762>

⁸⁶ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=969&ct1=2>

⁸⁷ <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=35546>

zdravotnictví a sociální politiku. Ústavně-právní výbor přijal usnesení, které bylo rozdáno jako tisk č.203/2 – Záznam z jednání. V průběhu hlasování výboru nebyl schválen návrh: doporučit senátu projednávaný návrh schválit, ani nebyl schválen návrh: navrhnout Senátu projednávaný návrh zamítnout a nebyl schválen ani návrh: doporučit senátu pozměňovací návrhy.⁸⁸

Výbor pro zdravotnictví a sociální politiku projednal návrh a přijal usnesení, které bylo rozdáno jako tisk 203/3. Výbor doporučuje Senátu schválit návrh zákona ve znění postoupeném Poslaneckou sněmovnou.⁸⁹

Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice projednal návrh zákona a přijal usnesení, které bylo rozdáno jako tisk 203/1 - Záznam z jednání. V průběhu hlasování o schválení znění návrhu postoupeném Poslaneckou sněmovnou, byl tento návrh přijat.⁹⁰

Usnesení Senátu ze dne 26. ledna 2006 zní: „*Senát schvaluje návrh zákona ve znění postoupením Poslaneckou sněmovnou.*“⁹¹

Návrh zákona byl dne 2. února 2006 doručen Prezidentu republiky Václavu Klausovi k podepsání. Ten jej ale nepodepsal, využil svého práva, dle článku 50 Ústavy České republiky, vrátit přijatý zákon s odůvodněním do 15 dnů ode dne, kdy mu byl postoupen.

3.8.1. Dopis prezidenta republiky Václava Klause, kterým byl zákon o registrovaném partnerství vrácen k novému projednání

V dopise Prezidenta republiky Václava Klause, který byl adresován předsedovi Poslanecké sněmovny Parlamentu Lubomíru Zaorálkovi, vysvětluje Václav Klaus své rozhodnutí, které ho vedlo k odmítnutí podepsání návrhu zákona o registrovaném partnerství:

- „*Zákon není o partnerství osob stejného pohlaví, ale o registraci tohoto partnerství státem a o doprovodných efektech této registrace jak pro ty, kterých se bezprostředně týká, tak pro ostatní.*“⁹²
- „*Tento zákon staví registrované partnerství osob stejného pohlaví na roveň zákonem institucionalizovaného partnerství osob odlišného pohlaví - neboli manželství a nad jakékoli další mezilidské partnerské vztahy. O tytéž znaky a tytéž*

⁸⁸ <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=35764>

⁸⁹ <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=35850>

⁹⁰ <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=35947>

⁹¹ <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=36123>

⁹² Mach, 2006, str. 11-12

funkce jako v manželství v partnerství osob stejného pohlaví nejde a z definice jít nemůže.“⁹³

- *„Zákon o registrovaném partnerství postrádá jakékoli vymezení účelu tohoto vztahu.“*⁹⁴
- *„Smyslem a to jediným, který si zákon troufá naznačit, je uzavření partnerství, což je pro oba partnery možná hodně, ale pro stát je to však málo.“*⁹⁵
- *„Je to zákon, který relativizuje vztah státu k základní buňce společnosti, kterou vždy byla, je a musí být rodina.“*⁹⁶
- *„Zákon o registrovaném partnerství je nepřipustným zvýhodněním jedné skupiny občanů oproti skupinám jiným. V zákoně chybí i to nejelementárnější zdůvodnění toho, proč má být právě toto partnerství státem registrované a preferované.“*⁹⁷
- *„Partnerství osob stejného pohlaví do života naší společnosti a do našeho právního řádu patří, jako důsledek našeho obecně liberálního pohledu na svět, státem registrované partnerství osob stejného pohlaví do našeho právního řádu nepatří, jedná se o institut, který s liberalismem nemá nic společného a který je pouhým využitím státu k prosazení určitých skupinových nároků a požadavků.“*⁹⁸

3.8.2. Příloha k dopisu prezidenta republiky předsedovi Poslanecké sněmovny

V příloze dopisu Prezidenta republiky jsou uvedeny příklady problematických ustanovení zákona o registrovaném partnerství. Mezi některé z nich náleží:

Podle § 3. Odstavce 2. partneři výslovně uvádějí, *„že jim nejsou známy okolnosti vylučující vstup do partnerství“*. Nemusí ale prohlašovat, že znají své majetkové poměry a zdravotní stav, což se vyžaduje u manželství.

V § 4 nedává smysl omezení linie přímé a sourozenců, neboť v manželství tím dává stát najevo, že zákon je konstruován výlučně pro dvojice na základě sexuálního vztahu, který je u přímých příbuzných odporován společenskou normou, ale zde není důvod.

V § 8 se proklamují stejná práva a povinnosti partnerů, jejich výčet však chybí, čímž vzniká možnost domáhat se zde nepopsaných nároků a na tom nemá stát žádný zájem.

⁹³ Mach, 2006, str. 12

⁹⁴ Mach, 2006, str. 13

⁹⁵ Mach, 2006, str. 12

⁹⁶ Mach, 2006, str. 14

⁹⁷ Mach, 2006, str. 14

⁹⁸ Mach, 2006, str. 14

V § 9 se stanoví možnost partnera zastupovat druhého partnera v běžných záležitostech, což je možné prostřednictvím plné moci bez jakékoli další právní úpravy.

V § 10 se stanoví vyživovací povinnost partnerů, který podle Václava Klase nemá žádné opodstatnění, neboť lidé vstupující do partnerství mají srovnatelné dispozice a stát jim neukládá žádné povinnosti, které by jim bránili zabezpečit si své vlastní životní či sociální podmínky.

V § 11 může být vymáhána vyživovací povinnost i pro bývalého partnera, pokud se jeho partner není schopen žít sám. Dané ustanovení vychází ze zákona o rodině, kde má opodstatnění v případě, že jeden z manželů kvůli rodinným povinnostem přijde o vlastní profesi, čímž je omezena jeho schopnost žít se. U registrovaných partnerů není stanovena žádná taková povinnost a tím pádem zde není žádný společenský zájem.

Podle § 17 „*soud nezkoumá, zda partnerský vztah fakticky již netrvá*“ v případě, že návrh na zrušení registrace podali oba partneři. To se vylučuje s úpravou v manželství, kde soud zkoumá, jestli není ještě nějaká možnost manželství zachovat, zejména v zájmu dětí. V případě, že pro zrušení registrace stačí společné rozhodnutí obou partnerů, dává tím stát najevo, že na zachování tohoto svazku nemá žádný právní zájem. Tím se pak dle slov Václava Klause vylučuje i zájem státu na vzniku registrovaného partnerství.⁹⁹

U daného paragrafu ještě zůstaneme, protože jeho ustanovení je v rozporu s § 13, který ukládá partnerům žijícím ve společné domácnosti podílení na výchově dítěte druhého partnera. Stát tím v podstatě uděluje dalšího rodiče dítěti a má zájem o to, aby se na výchově podíleli oba partneři. Vzhledem k ustanovení § 17 je ale možnost partnera zbavit se rodičovské zodpovědnosti tím, že nebude žít s partnerem ve společné domácnosti, protože mu to zákon na rozdíl od manželství nijak neukládá. Tím dítě může přijít o přiděleného rodiče (partnera jednoho z rodičů) pouhým rozhodnutím obou partnerů.

V případě změny trestního zákona, kdy se mezi osoby blízké doplňuje i partner hrozí např. u trestného činu možnost účelových registrací pro neoznámení trestného činu. Václav Klaus vidí beztrestnost jako formu ochranu rodiny, nevidí však smysl v zavedení beztrestnosti registrovaných partnerů.¹⁰⁰

⁹⁹ Mach, 2006, str. 18

¹⁰⁰ Mach, 2006, str. 18-19

Změna občanského zákoníku pro případ smrti fyzické osoby, kde se nově přísluší uplatňovat právo na ochranu její osobnosti i partnerovi, zároveň se partner řadí do první dědické skupiny. Dané ustanovení napadla i vláda, protože v daném ustanovení vidí přenesení prvku rodiny do registrovaného partnerství. Zároveň v tom vidí i poškození ostatních příslušníků v první dědické skupině.¹⁰¹

Změnou zákoníku práce se stanoví, že mezi registrovanými partnery nemůže vzniknout pracovněprávní vztah. Ten, kdo žije s partnerem, se zároveň nepovažuje za osamělého. Zde vidí Václav Klaus opět sporný společenský zájem.

Za závažnou změnu považuje Václav Klaus zápis registrovaného partnerství mezi povinné údaje do občanského průkazu, díky čemu bude možné, aby kdokoli způsobilý nahlížel do občanského průkazu, mohl zjistit sexuální orientaci držitele občanského průkazu. Závažný průlom do soukromí vidí i v evidenci údajů o uzavřeném registrovaném partnerství a rodné číslo partnera.

3.8.3. Právní a politické argumenty proti zákonu

K návrhu zákona se vyjádřili svými právními a politickými argumenty i významné osoby politické scény. Jejich názory směřují proti přijetí zákona.

Poradce Prezidenta republiky Michal Petřík se vyjádřil k navrhovanému zákonu jako o rozmazávání hranic mezi tím, co je skutečně možné označit jako „*odvěký institut manželství*“ a běžnými partnerskými svazky. Manželé obvykle mívají vlastní děti, čímž vzniká rodina jako cíl těch, kdo do něj vstupují. Institut manželství a rodiny je hoden speciální ochrany garantované státem na rozdíl od jiných forem partnerských svazků.¹⁰²

Poradce Prezidenta republiky Jiří Payne se pevně opírá o pojem rodina, která dává prostor pro zrození a růst dětí. Podle něj pouze „*dvojitý odlišný pohled na svět nabízí dětem bezpečné zázemí nutné pro pevnou orientaci*“ V případě, že bychom připustili, že homosexuální menšina může vyvodit právo na rovné postavení vůči rodině, musíme stejné právo přiznat muslimům, mimomanželským milencům i milenkám.¹⁰³

¹⁰¹ Mach, 2006, str. 19

¹⁰² Mach, 2006, str. 23-25

¹⁰³ Mach, 2009, str. 28-29

Podle poradce Prezidenta republiky Petra Macha zákon staví partnera na roveň manžela v občanském právu, tím je na úkor dětí, rodičů a sourozenců. Dále je podle něj jasné, že diskriminace homosexuálů v naší zemi neexistuje a pokud zákon neprojde, nikdo v této zemi nebude krácen na svých právech. Jediný smysl, který vidí v pohnutkách navrhovatelů, je zvýšení statutu homosexuality ve společnosti. Homosexualita je záležitostí etiky a vkusu a u toho by podle pana Macha mělo i zůstat.¹⁰⁴

Podle tajemníka Prezidenta republiky Ladislava Jakla nejde v problému registrovaného partnerství o diskriminaci nebo nějaká práva. Jde pouze o privilegizaci a institucionalizaci jistého typu vztahu. Jde zde o homosexualismus, ideologii, která by se ráda stala jakýmsi státním náboženstvím bez odluky. Její odmítnutí je riskantní, protože by mohlo jít o netolerantní projev.¹⁰⁵

Miroslav Macek vyjádřil názor, že jediné o co homosexuálům ve skutečnosti jde, je být uznán za normu, za obvyklou součást manželství se všemi atributy „*až do navlékání prstýnků na radnicích*“. Nevidí žádný důvod, proč by měla být stavěna na roveň manželství a rodiny pouze čtyřprocentní „úchylnka“. Zároveň vyjadřuje podiv nad tím, že nikdo nebojuje za práva manželských trojúhelníků, když takové svazky jsou často pevnější než svazky homosexuálů.¹⁰⁶

3.8.4. Deset omylů pana prezidenta z pera Gay a lesbické ligy

Na dopis a vyjádření prezidenta republiky Václava Klause reagovala Gay a lesbická liga tiskovou zprávou, kterou nazvala „Deset omylů pana prezidenta“¹⁰⁷.

„Dlouhý text a doprovodná vyjádření pana prezidenta vzbuzují dojem fundovaných a relevantních argumentů, které by měly i tolerantní část české veřejnosti přesvědčit o tom, že současný návrh zákona o registrovaném partnerství není kvalitní a neměl by být schválen“.

¹⁰⁴ Mach, 2006, str. 34-35

¹⁰⁵ Mach, 2006, str. 36-37

¹⁰⁶ Mach, 2006, str. 46-47

¹⁰⁷ <http://www.gl.cz/gll-dokumenty/2006-03-02-deset-omylu.phtml>

V deseti bodech Gay a lesbická liga reaguje na hlavní kritiku a poukazuje na fakt, že důvody k vrácení neleží v rovině právní, ale v rovině emocionální.

Argumenty obecné:

První omyl - Registrované partnerství není manželstvím, ale ani pouhým symbolickým rehabilitačním aktem

Nejde primárně o symbolický rehabilitační akt, „*registrované partnerství má více rovin, přičemž symbolika je pouze jednou z nich*“. Nejde zde ani o zrovnoprávnění s institutem manželství, které obsahuje práva a povinnosti, která nejsou obsažena v registrovaném partnerství. „*Souhlasit tak lze pouze s tvrzením, že mezi zákonem o registrovaném partnerství a zákonem o rodině existuje podobnost.*“ Vzhledem k tomu, že má jít o úpravu vztahu, předpokládá se obdobná formulace.¹⁰⁸

Druhý omyl - Rodina a manželství nejsou totožné pojmy

Dochází zde k záměně pojmů manželství (právní institut) a rodina (společenská jednotka tvořená rodiči a dětmi) a tím i k tvrzení, že atributy manželství není možné přiznat párům stejného pohlaví. „*Rodina totiž není tvořena pouze trojicí muž-žena- jejich biologicky vlastní dítě*“. Institut manželství je přístupný i různopohlavním párům, kde jsou děti vlastní pouze jednomu z partnerů nebo nejsou děti vůbec. „*Pokud by měl být skutečně v praxi uplatňován argument pana prezidenta, že výsada manželství přísluší pouze tzv. tradiční rodině (tj. muž-žena-biologicky vlastní dítě), měl by zákon o rodině institut manželství znemožnit různopohlavním párům, které nemají děti, respektive je mají, ale jsou biologicky vlastní jen jednomu z páru. Tak tomu však není, a proto je naprosto legitimní požadavek alespoň některé výsady (přesněji práva a povinnosti) manželství rozšířit i na stejnopohlavní páry.*“¹⁰⁹

Třetí omyl - Založení rodiny a řádná výchova dětí nejsou jediným účelem manželství

Různopohlavní páry využívají institut manželství i přesto, že jeho hlavní účel nesplňují a nejsou za to nijak sankciovány. Z výše uvedeného evidentně plyne, že „*manželství má i další účely, často neméně důležité*“, přesto nejsou výslovně zmiňována, je jimi například

¹⁰⁸ <http://www.gl.cz/gll-dokumenty/2006-03-02-deset-omyly.phtml>

¹⁰⁹ <http://www.gl.cz/gll-dokumenty/2006-03-02-deset-omyly.phtml>

psychická a materiální stabilita jedinců. „Nezbývá než zopakovat argumenty z bodu 2, a to že existují stejnopohlavní páry, které hlavní účel manželství plní (tj. vychovávají děti, a to biologicky vlastní jednomu z rodičů), a přesto jim není žádný obdobný institut k dispozici.“

110

Čtvrtý omyl - Vyrovnání postavení (byť jen částečné) stejnopohlavních párů s páry osob opačného pohlaví nikoho nezvýhodňuje nad rámec práv ostatních, ani nikomu nezpůsobuje žádnou újmu

Institut registrovaného partnerství je panem prezidentem považován za nepřipustné zvýhodnění skupiny stejnopohlavních párů oproti jiným skupinám obyvatel, pro které nevidí důvod. „Nejde o žádný pokus o pozitivní diskriminaci, ale naopak o snahu odstranit nerovnou situaci, kdy jedna skupina již zvýhodněna je.“ Často je zmiňován soulad s liberálním pohledem na svět u institutu manželství. Registrované partnerství oproti tomu nemá s pojmem liberalismu nic společného. „Základem liberalismu je svoboda rozhodování jednotlivce a ingerence státu pouze v logicky zdůvodněných případech. Jestliže současná právní úprava neumožňuje konkrétním jednotlivcům vstoupit do svazku obdobného charakteru jako je manželství, aniž je toto omezení svobody logicky zdůvodněno, jedná se o jednoznačné porušení liberálních principů.“¹¹¹

„S politováním je nutno konstatovat, že pan prezident použil také jeden z nejbádnějších a nejméně logicky zdůvodněných argumentů proti registrovanému partnerství. – Konkrétně, že tento institut uškodí ohrožením exkluzivity rodinných vztahů. Pan prezident zmiňuje soudobou krizi rodiny, vysokou rozvodovost a rostoucí počty dětí žijících v neúplných rodinách. Nikde však neposkytuje logické zdůvodnění, proč a jakými konkrétními způsoby by v důsledku uzákonění registrovaného partnerství mělo dojít k posílení těchto trendů a ke zmíněnému ohrožení. Toto konstatování obav nelze založit na žádných konkrétních faktech, a to tím spíše, že v zemích, které již svazky osob stejného pohlaví uzákonily, k posílení těchto trendů v žádném případě nedošlo.“¹¹²

¹¹⁰ <http://www.gl.cz/gll-dokumenty/2006-03-02-deset-omylu.phtml>

¹¹¹ <http://www.gl.cz/gll-dokumenty/2006-03-02-deset-omylu.phtml>

¹¹² <http://www.gl.cz/gll-dokumenty/2006-03-02-deset-omylu.phtml>

Pátý omyl - Partnerský status v osobních dokladech nelze považovat za diskriminační; jednou ze základních charakteristik registrovaného partnerství z hlediska třetích osob musí být jeho doložitelnost

V tomto bodě si pan prezident protiřečí. Na jednu stranu je zmiňováno „bezproblémové prostředí“ pro gay a lesbické vztahy a na druhou stranu je zmiňována diskriminace z důvodu zápisu partnerství do osobních dokladů, protože jde o menšinu, která „není nezbytně a automaticky pozitivně přijímána.“¹¹³

„Vstup do partnerství je dobrovolným aktem, a tudíž i partneři mají možnost rozhodnout se, zda svůj vztah zveřejní na svých dokladech či nikoli.“ Zároveň je potřeba zmínit vztah registrovaného partnerství vůči státu, kde bude potřeba existenci partnerství nějak potvrdit.¹¹⁴

Argumenty právní:

Šestý omyl - Vyživovací povinnost pro partnery má smysl a nenarušuje rodinnou soudržnost, naopak ji posiluje

„Podle názoru pana prezidenta je smyslem vyživovací povinnosti garance podpory tomu z manželů, který se stará o děti a domácnost. Toto tvrzení však zcela opomíjí, že vyživovací povinnost platí i pro manžele s dětmi zletilými nebo bez dětí, například pro případ nemoci, ztráty zaměstnání, či stáří. Stejně tak opomíjí, že řada stejnopohlavních párů se také stará o děti (opět viz bod 2.), takže i z tohoto důvodu má u registrovaného partnerství vyživovací povinnost smysl.“ Zákon o rodině obsahuje shodný odstavec o vyživovací povinnosti, ale nikdo jej nenapadá. Navíc se dá vyživovací povinnost chápat jako liberální princip z pohledu státu, protože partneři pečují o sebe navzájem a tím tuto povinnost každý sám za sebe nedelegují na stát.¹¹⁵

Sedmý omyl - Postup soudu v případě rozvodu manželství či rozluky partnerství neodráží zájem státu na jejich zachování, ale ohled státu na zájmy dětí

„Jednoznačně mylným tvrzením pana prezidenta je, že u rozvodu manželství soud vždy zkoumá, zda i přes dohodu manželů není možné manželství zachránit, zejména v zájmu dětí. Soud to zjišťuje jedině v případě, že manželé mají nezletilé děti.

¹¹³ <http://www.gi.cz/gil-dokumenty/2006-03-02-deset-omylu.phtml>

¹¹⁴ <http://www.gi.cz/gil-dokumenty/2006-03-02-deset-omylu.phtml>

¹¹⁵ <http://www.gi.cz/gil-dokumenty/2006-03-02-deset-omylu.phtml>

Pro manželství se zletilými dětmi a bezdětná manželství platí stejná úprava jaká je navržena pro registrované partnery.“ Zároveň je, ale namísto poznámka o zrušení registrovaného partnerství pokud by to bylo v rozporu se zájmy nezletilého dítěte. Tento nedostatek by měl být upraven

novelizací zákona. „Je však zároveň nutno poukázat na to, že se zde pan prezident dopouští druhého protimluvu. Zatímco v dřívějších bodech totiž kritizuje rozšíření některých práv manželů i na partnery, ač údajně neplní funkci rodiny (tj. výchovu dětí), v tomto bodě již výchovu dětí stejnopohlavními páry předpokládá, resp. uznává, že k ní v praxi dochází.“¹¹⁶

Osmý omyl - Obava ze zneužitelnosti postrádá relevanci

Zde se jedná o obavu z ustanovení partnera jako osoby blízké pro účely trestního zákona. V případě manželství je daná úprava platná, a pokud dochází k zneužívání, nikdo nepředpokládá dopad na zrušení manželství. „Navíc – vzhledem k ne vždy pozitivnímu přijímání stejnopohlavních párů většinou společností – lze důvodně předpokládat, že osoba, jež se rozhodne uzavřít svazek s ryze spekulativním úmyslem, bude spíše preferovat institut manželství, který není zatížen stigmatem menšiny a který navíc obsahuje mnohem více zneužitelných ustanovení.“¹¹⁷

Devátý omyl - Zařazení do první dědické skupiny nikoho na právech nepoškozuje

„Je logické a správné, že partneři, kteří spolu dlouhodobě žijí a pečují o sebe, by měli mít v případě úmrtí jednoho z nich minimálně stejný nárok na dědictví, jako děti zesnulého. Nejinak je tomu u manželství. Pokud by bylo považováno následující ustanovení za poškození práv dětí, pak je namísto argumentace proti úpravě manželství.“¹¹⁸

Desátý omyl - Nesouhlas je třeba podložit argumenty

„Závěrečná část prezidentova zdůvodnění obsahuje až na výjimky pouze vysvětlení jednotlivých ustanovení zákona o registrovaném partnerství. Tím, že jsou tato vysvětlení zmíněna, máme za to, že s nimi pan prezident nesouhlasí a byly důvodem k vrácení zákona Poslanecké Sněmovně. Je-li tomu tak, postrádáme zde zdůvodnění tohoto nesouhlasu, a tudíž příslušné odstavce nelze chápat jako relevantní argumenty.“¹¹⁹

¹¹⁶ <http://www.gl.cz/gll-dokumenty/2006-03-02-deset-omylu.phtml>

¹¹⁷ <http://www.gl.cz/gll-dokumenty/2006-03-02-deset-omylu.phtml>

¹¹⁸ <http://www.gl.cz/gll-dokumenty/2006-03-02-deset-omylu.phtml>

¹¹⁹ <http://www.gl.cz/gll-dokumenty/2006-03-02-deset-omylu.phtml>

Přes veškeré rozporuplné názory a vrácení návrhu zákona Prezidentem republiky, Poslanecká sněmovna o zákonu hlasovala a setrvala na původním návrhu hlasování. Počtem 101 hlasů byl návrh zákona dne 15. března 2006 schválen a doručen k podpisu premiérovi. Následně byl zákon vyhlášen dne 1. dubna 2006 ve sbírce zákonů v částce 38 pod číslem 115/2006 Sb.

Tímto byla učiněna pomyslná tečka za dlouhou legislativní cestou k přijetí zákona o registrovaném partnerství.

4. ZÁKON O REGISTROVANÉM PARTNERSTVÍ OD ROKU 2006 DO ROKU 2011

4.1. Jednotlivá ustanovení zákona o registrovaném partnerství a jejich problematika

Dne 1. července 2006 se Česká republika stala další z mnoha evropských zemí, která registrované partnerství upravuje ve svém právním řádu. Přijetím zákona se konečně otevřela možnost legalizovat vzájemný vztah osob stejného pohlaví, což bylo pro některé vítězství, a pro některé rozporuplným překvapením.

V následující kapitole bych ráda prošla jednotlivá ustanovení zákona o registrovaném partnerství a poukázala na místa, která byla bezprostředně po přijetí zákona označena za problematická z hlediska právní úpravy. Zákon byl označen za koncepčně neujasněný, protože vytváří na jedné straně vztah podobný manželství a na druhé straně zdůrazňuje volnost daného vztahu. Tento zákon je rozčleněn na dvacet částí a padesát devět paragrafů.¹²⁰

4.1.1. Registrované partnerství

„Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem“. *„Partnerem se v tomto zákoně rozumí osoba, která uzavřela partnerství.“*¹²¹ Pochybnosti vzbuzuje pojem „partner“ a jeho legální definice. Označení je vloženo do ostatních norem třemi různými způsoby, a to označením „registrovaný partner“, označením „partner“ s poznámkou pod čarou s odkazem na zákon o registrovaném partnerství a prostým označením „partner“ bez poznámky pod čarou. Třetí způsob označení – partner bez poznámky pod čarou – se objevuje v trestním zákonu a trestním řádu. S ohledem na právní jistotu účastníků, která v oblasti trestního práva může mít závažné důsledky, mohl zákonodárce této otázce věnovat více pozornosti.¹²²

4.1.2. Vznik partnerství

„Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do

¹²⁰ Holub, 2006, str. 313

¹²¹ §1 zákona o registrovaném partnerství

¹²² Holub, 2006, str. 314

partnerství“. Zde je poukázáno na zdánlivě stejné spojení, jako je užito v zákoně o rodině, kde manželství „ *se uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením*“ a na důvod jeho změny v zákoně o registrovaném partnerství. Při vzniku registrovaného partnerství není vyžadován slavnostní způsob prohlášení a nejsou vyžadováni ani svědkové, což si odporuje se záměrem plnohodnotného svazku, do kterého vstupují osoby stejného pohlaví. Vytrácí se určitá důležitost a slavnostnost.¹²³

„*Do partnerství může vstoupit každý, komu to zákon nezakazuje.*“ Jedním z požadavků pro vstup do partnerství je, aby alespoň jedna z osob byla státním občanem České republiky. Dané ustanovení je považováno z hlediska unifikující se Evropy za nešťastné, protože neřeší otázku například dvou cizinců pobývajících dlouhodobě na území České republiky nebo osob žádajících v České republice o azyl. Je otázkou, jestli by nebylo jednodušším a ucelenějším řešením zákon omezit pouze výlučně na občany České republiky, nebo podmínit vstup do partnerství na základě např. dlouhodobého pobytu na území České republiky.¹²⁴

Další z podmínek vstupu do registrovaného partnerství je způsobilost k právním úkonům. Není zde ovšem uvedeno jestli je míněna způsobilost plná a následně jak postupovat v případě, že by způsobilost k právním úkonům byla omezená. Vzniká zde i problém praktický. V případě, že jedna z osob vstupujících do partnerství je cizinec, nastává problém, jak s prokázáním způsobilosti k právním úkonům, tak zároveň s vyloučením, že by osoba již měla uzavřené manželství nebo vstoupila do partnerství v zahraničí. Osoba – cizinec, která uzavřela partnerství v zahraničí, ale je státním občanem státu, který institut registrovaného partnerství neuznává a nemá začleněn do svého právního řádu, je na jeho území stále svobodná.¹²⁵

4.1.3. Neexistence a neplatnost partnerství

Neplatné je partnerství, které vzniklo přesto, že mu bránil zákonný zákaz. Neexistence partnerství je stanovena výčtem:

- prohlášení trpělo podstatnou vadou, která spočívala v nedostatku svobodného a úplného projevu
- prohlášení bylo učiněno v omylu

¹²³ Holub, 2006, str. 315

¹²⁴ Holub, 2006, str. 315

¹²⁵ Holub, 2006, str. 315

- pokud ani jedna z osob nebyla občanem České republiky
- partnerství bylo uzavřeno na základě nepravdivých údajů

Výčet důvodů neexistence partnerství vychází opět ze zákona o rodině, kde byl již od svého přijetí kritizován odbornou veřejností.¹²⁶

4.1.4. Povinnosti a práva partnerů

„Partneři mají v partnerství stejné povinnosti a stejná práva.“¹²⁷. Zde by bylo namísto použít označení rovná práva a povinnosti. Zákon v daném ustanovení neupravuje například povinnost při péči o společnou domácnost. Samostatně je upravena povinnost vyživovací, jejíž úprava rovněž odkazuje na zákon o rodině. Výživné je zde oprávněn požadovat ten „partner, který se na trvalém rozvratu společného vztahu nepodílel a jemuž byla zrušením způsobena újma“, ale zároveň je zde dána možnost ukončení partnerství pro pouhé faktické netrvání vztahu. Tím vzniká otázka jestli „zánik faktického vztahu posuzovat stejně jako trvalý rozvrat?“¹²⁸

Stanovena je zde i vyživovací povinnost po zrušení partnerského soužití, ze které vyplývá, že právo na výživné zaniká dnem, „kdy oprávněný partner uzavře manželství nebo nové partnerské soužití.“¹²⁹

Podle zákona o rodině má vyživovací povinnost zaniknout ve chvíli, kdy přechází na někoho jiného. Z pouhého faktického soužití však tato povinnost nevznikne a tím by měla být zachována povinnost výživného. Zánik této povinnosti by byl opřen o rozpor s dobrými mravy. Tím se objevuje otázka, zda vzhledem ke koncepci registrovaného partnerství jako volnějšího svazku nevypustit vyživovací povinnost mezi bývalými partnery nebo její trvání časově ohraničit.

V § 13. odstavce 1, věta druhá zákona, o registrovaném partnerství je stanovena rodičovská zodpovědnost, která parafrázuje ustanovení v zákoně o rodině. Zde se autor pozastavuje nad důvodem parafráze již existujícího ustanovení, která je navíc matoucí.¹³⁰

¹²⁶ Holub, 2006, str. 315

¹²⁷ § 8 zákona o registrovaném partnerství

¹²⁸ Holub, 2006, str. 316

¹²⁹ §11 Odstavec 4. zákona o registrovaném partnerství

¹³⁰ Holub, 2006, str. 317

Trvající partnerství zároveň brání možnosti osvojení dítěte pro oba z partnerů. Není tedy možné osvojit si dítě společně ani osvojit si dítě svého partnera. Není zde ale uvedeno svěření dítěte do péče či poručenství.¹³¹

4.1.5. Zánik partnerství

Zánik partnerství je stanoven výčtem, který odpovídá zániku manželství:

- smrtí či prohlášením za mrtvého
- zrušením rozhodnutí soudu

Zánik smrtí je stanoven dnem smrti partnera, oproti úpravě v manželství, kde je stanoven okamžikem smrti. Je zde stanoveno i nepřetržité trvání partnerství v případě zjištění, že partner, který je pokládán za mrtvého, žije.¹³²

Rozhodnutí soudu: „*Soud rozhodne o zrušení partnerství na návrh jednoho z partnerů, prokáže-li žalobce, že partnerský vztah již fakticky netrvá. Jestliže se k návrhu na zrušení partnerství druhý partner připojí, soud nezkoumá, zda partnerský vztah již fakticky netrvá, a rozhodne o zrušení partnerství.*“¹³³ Důvodová zpráva zákona o registrovaném partnerství označuje zrušení partnerství obdobně jako je tomu u manželů v případě, že se na rozvodu dohodnou. Rozvodové právo je v České republice koncipováno na modelu „rozvratu“. Souhlas manželů s rozvodem je pouze potvrzením domněnky rozvratu manželství. Zánik partnerství návrhem jednoho z nich, se zdá být „kvazirozvratem“. V případě souhlasu obou partnerů se zrušením partnerství se dá říct, že soudu nezbyvá jiné řešení než partnerství zrušit. Otázkou je, zda v případě rozhodování na základě souhlasu obou partnerů je nutné předkládat soudu a nebylo by rychlejší a méně náročnou variantou, aby zánik vyřizoval jiný orgán.¹³⁴

4.1.6. Registrace partnerství

„*Registrace partnerství je evidencí fyzických osob vedenou v knize registrovaného partnerství, které na území České republiky vstoupili do partnerství.*“ Je zde stanovena působnost matričního úřadu, který knihu vede, umožňuje nahlížení a vydává výpisy z této

¹³¹ Holub, 2006, str. 317

¹³² Holub, 2006, str. 316

¹³³ § 16 a § 17 zákona o registrovaném partnerství

¹³⁴ Holub, 2006, str. 316

knihy. Dále je stanovena příslušnost krajského úřadu, který provádí kontrolu vedení knihy.¹³⁵

4.1.7. Doklady potřebné k prohlášení

Osoby vyplňují před prohlášením předepsaný tiskopis - dotazník k registrovanému partnerství, který předloží matričnímu úřadu.¹³⁶

V případě, že osoba vstupující do partnerství je občanem České republiky a má zde trvalý pobyt, předkládá matričnímu úřadu:

- a) rodný list
- b) osvědčení o státním občanství, které nesmí být starší než tři měsíce
- c) výpis údajů z evidence obyvatel o místě trvalého pobytu
- d) výpis z evidence obyvatel o osobním stavu
- e) Pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, je-li rozvedené, nebo úmrtní list zemřelého manžela, je-li ovdovělá, anebo úmrtní list zemřelého partnera, zaniklo-li partnerství smrtí druhého partnera, nebo úředně ověřený výpis z knihy registrovaného partnerství o tom, že partnerství bylo zrušeno rozhodnutím soudu.¹³⁷

V podstatě stačí předložení občanského průkazu a případný dokument vyžadován v posledním bodu. V případě, že má občan ČR trvalý pobyt na území jiného státu, je nutné předložit doklady nebo potvrzení daného státu, že takové doklady nevydává. V případě, že osoba vstupující do partnerství je cizinec s povolením k trvalému pobytu na území ČR, předkládá tyto dokumenty:

- a) průkaz o povolení trvalého pobytu
- b) rodný list
- c) doklad o státním občanství
- d) potvrzení o osobním stavu
- e) pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, je-li rozvedené, nebo úmrtní list zemřelého manžela, je-li ovdovělá, anebo úmrtní list zemřelého partnera, zaniklo-li partnerství smrtí druhého partnera, nebo úředně ověřený výpis z knihy registrovaného partnerství o tom, že partnerství bylo zrušeno rozhodnutím soudu.¹³⁸

¹³⁵ Holub, 2006, str. 316

¹³⁶ Příloha č. 1 – Dotazník

¹³⁷ Holub, 2006, str. 316

¹³⁸ Holub, 2006, str. 318

V případě, že osoba, která chce vstoupit do partnerství je cizinec a nemá trvalý pobyt na území ČR, předkládá matričnímu úřadu doklad své totožnosti a připojí dokumenty b) až e) uvedeny v odstavci výše a k tomu potvrzení o oprávněnosti pobytu na území ČR vydané Policií České republiky, které nesmí být starší než sedm pracovních dnů. V případě, že osoba, která chce vstoupit do partnerství je státním příslušníkem jednoho nebo více států Evropské unie, prokazuje matričnímu úřadu dokumenty a) až e) uvedeny v odstavci výše. Žádné doklady kromě totožnosti, nepředkládá osoba, která chce vstoupit do partnerství a doloží potvrzení cizího státu o tom, že tento stát takové doklady nevydává. V případě osob, kterým byl udělen azyl na území České republiky, dochází k náhradě dokladů čestným prohlášením.¹³⁹

4.1.8. Kniha registrovaného partnerství

Kniha registrovaného partnerství je evidencí údajů osob, které se rozhodly vstoupit do registrovaného partnerství. Obsahuje neveřejné údaje, které je matriční úřad povinen zabezpečit před zneužitím, zničením nebo poškozením. Kniha zůstává po provedení posledního zápisu uložena po dobu 75 let u příslušného matričního úřadu a následně je předána k archivaci. Zapisují se údaje, které jsou nutné k identifikaci osoby, která chce vstoupit do partnerství a jejich rodičů.¹⁴⁰

Zápisy do knihy se provádějí na základě protokolu o prohlášení nebo veřejných listin, které následně tvoří sbírku listin vedenou příslušným matričním úřadem. Sbírkou listin je vždy jednou za rok předána k úschově krajskému úřadu. Potvrzení o údajích nebo možnost nahlédnout do sbírky může poskytnout pouze příslušný matriční nebo krajský úřad na žádost osoby, které se zápis týká, nebo pro úřední potřebu orgánů, nebo na žádost zastupitelského úřadu cizího státu, nebo osobám, které prokáží právní zájem.¹⁴¹

Po provedení zápisu do knihy registrovaného partnerství se vydává doklad o partnerství.¹⁴²

¹³⁹ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství

¹⁴⁰ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství

¹⁴¹ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství

¹⁴² Příloha č.2 doklad registrovaném partnerství.

4.1.9. Vymezení některých pojmů a postupu příslušného matričního úřadu

V daném ustanovení je vymezeno několik pojmů příslušných matričních úřadů při zápisu do knihy registrovaného partnerství. Jsou zde vysvětleny pojmy: zápis, dodatečný záznam a oprava v zápisu v knize registrovaného partnerství. V případě, že by se kniha registrovaného partnerství ztratila, či byla zničena, je matriční a krajský úřad povinen zajistit její obnovení.¹⁴³

Důležité ustanovení je v § 38 zákona o registrovaném partnerství, které stanoví, že se partnerství zapisuje do rodinného stavu v občanském průkazu a v jiných listinách, kde je rodinný stav uváděn.

V následujících osmnácti částech zákona o registrované partnerství jsou uvedeny změny zákonů, které vycházejí ze změn uvedených v poslaneckém návrhu zákona o registrovaném partnerství z roku 2004¹⁴⁴ a které jsou blíže rozebrány v kapitole 4.

4.2. Novelizace zákona č. 115/2006 Sb., O registrovaném partnerství od jeho přijetí do konce roku 2011.

Od přijetí zákona o registrovaném partnerství došlo k několika jeho novelizacím, které souvisí s přijetím nových zákonů nebo úpravou znění stávajícího zákona.

4.2.1. Znění zákona účinné od 1. ledna 2008 do 30. června 2008

K první změně došlo v důsledku změn provedených zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů a zákonem 362/2007 Sb., zákoník práce.

Přijetím nových zákonů došlo ke zrušení dvou částí zákona, byla zrušena:

- část sedmá, § 46 - změna zákoníku práce
- část desátá, § 49 – změna zákona o životním minimu.

4.2.2. Znění zákona účinné od 1. července 2008 do 31. prosince 2009

Druhá novelizace nastala zákonem č. 239/2008 Sb., kterým se mění některé zákony související s registrovaným partnerstvím.

¹⁴³ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství

¹⁴⁴ Sněmovní tisk č. 650

Změny byly provedeny v následujících ustanoveních:

§ 2. odstavec 3 zákona o registrovaném partnerství

Není-li žádná z osob přihlášená k trvalému pobytu na území České republiky, je příslušným matričním úřadem Úřad městské části Brno – střed.

§ 24 zákona o registrovaném partnerství

Občan, který chce vstoupit do partnerství a je přihlášen k trvalému pobytu v České republice, je povinen matričnímu úřadu prokázat svoji totožnost a k dotazníku přiložit:

- a) rodný list,
- b) doklad o státním občanství,
- c) výpis z evidence obyvatel o místě trvalého bydliště,
- d) výpis z evidence obyvatel o rodinném stavu nebo o partnerství
- e) pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, jeli rozvedený, nebo úmrtní list zemřelého manžela, je-li ovdovělý, nebo pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení partnerství nebo úmrtní list zemřelého partnera, žil-li v partnerství.

Občan není povinen předkládat doklady uvedené výše, pokud si všechny skutečnosti ověří příslušný matriční úřad z informačního systému evidence obyvatel, nebo informačního systému evidence občanských průkazů, nebo pokud je prokáže občanským průkazem.

§ 24a zákona o registrovaném partnerství

„Občan, který chce vstoupit do partnerství a má trvalý nebo obdobný pobyt v cizině, je povinen příslušnému matričnímu úřadu prokázat svoji totožnost a k tiskopisu připojit doklady uvedené v § 24 nebo jim odpovídající obdobné doklady, pokud jsou cizím státem vydávány.“

„Doklady uvedené v § 24 odst. 1 písm. c) a d) nebo jím odpovídající obdobné doklady, pokud jsou cizím státem vydávány, musí být vydány státem, na jehož území má občan, který chce vstoupit do partnerství, trvalý nebo obdobný pobyt.“

§ 25 zákona o registrovaném partnerství

Osoba, která chce vstoupit do partnerství a je cizincem, je povinna k tiskopisu připojit:

- a) rodný list
- b) doklad o státním občanství
- c) doklad o právní způsobilosti ke vstupu do partnerství, je-li cizím státem vydán

- d) potvrzení o rodinném stavu nebo o partnerství a pobytu, je-li cizím státem vydáváno
- e) úmrtní list zemřelého manžela, jde-li o ovdovělého cizince, není nutné předkládat, pokud je to uvedeno v dokladu o právní způsobilosti ke vstupu do partnerství
- f) pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, pokud je cizinec rozvedený nebo pravomocné rozhodnutí o zrušení partnerství nebo úmrtní list zemřelého partnera, pokud žil cizinec v partnerství
- g) doklad totožnosti

Cizinec, který chce vstoupit do partnerství a nemá povolen trvalý pobyt na území České republiky, předloží příslušnému matričnímu úřadu potvrzení vydané Policií ČR o oprávněnosti pobytu na území České republiky. Neplatí to v případě, že jde o občana EU nebo občana jiného smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru nebo jejich rodinné příslušníky.

Údaje uvedené v bodech b) až d) mohou být uvedeny v jednom dokladu, státní občanství lze prokázat cestovním dokladem. Doklad o právní způsobilosti nesmí být ke dni vstupu do partnerství starší než sedm pracovních dnů.

V posledním odstavci je stanovena možnost matričního úřadu na žádost osoby, které byl udělen azyl, a která chce vstoupit do partnerství, prominout předložení dokladů, je-li jejich opatření spojeno s těžko překonatelnou překážkou.

§ 29 odstavec 4. zákona o registrovaném partnerství

Pro zápis do knihy registrovaného partnerství využívá příslušný matriční úřad údaje o osobách, které chtějí vstoupit do partnerství z informačního systému evidence obyvatel v následujícím rozsahu:

- a) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení
- b) datum a místo narození
- c) rodné číslo, státní občanství
- d) rodinný stav, datum a místo uzavření manželství a datum nabytí právní moci:
 - prohlášení manželství za neplatné,
 - rozhodnutí o neexistenci manželství,
 - rozhodnutí soudu o prohlášení jednoho z manželů za mrtvého

- rozhodnutí soudu o rozvodu manželství
- a datum zániku manželství smrtí jednoho z manželů
- e) datum a místo vzniku partnerství a datum nabytí právní moci:
 - rozhodnutí soudu o neplatnosti nebo neexistenci partnerství
 - rozhodnutí soudu o prohlášení jednoho z partnerů za mrtvého
 - rozhodnutí soudu o zrušení partnerství

a datum zániku partnerství smrtí jednoho z partnerů

Údaje jsou využívány způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Poslední úprava je provedena novým paragrafem § 38a, kterým je stanoveno, pokud se žadateli podle § 2 odst. 4 (matriční úřad může - pokud jsou pro to závažné důvody - na žádost vyhovět osobám vstupujícím do partnerství a určit jiný příslušný matriční úřad) vyhoví v plném rozsahu, rozhodnutí se písemně nevyhotovuje.

Pokud se žadateli podle § 28 odst. 2 a 3 (na žádost uvedení příjmení ženy v mužském tvaru) nebo § 33 odst. 1 písm. a) nebo d) (vydání potvrzení o údajích ve sbírce listin nebo povolení nahlédnout do sbírky listin fyzickým osobám, kterých se zápis týká nebo osobám, které prokáží právní zájem) nebo § 35 odst. 1 písm. a) až d) (matriční úřad vydá doklad o partnerství nebo povolí nahlédnout do knihy registrovaného partnerství a činit z nich výpisy fyzické osobě, které se zápis týká nebo osobám, které prokáží právní zájem) nevyhoví v plném rozsahu, vydá o tom rozhodnutí.

4.2.3. Znění zákona účinné od 1. ledna 2010 do 30. června 2010

Třetí novelizace nastala zákonem č. 41/2009 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku. Přijetím nového zákona došlo ke zrušení druhé částí zákona o registrovaném partnerství.

4.2.4. Znění zákona účinné od 1. července 2010 do 31. prosince 2010

K další novelizaci došlo přijetím zákona č. 227/2009Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o základních registrech.

“Za § 29 se vkládá nový § 29a, který zní:

(1) Ministerstvo vnitra nebo Policie České republiky poskytuje pro provedení zápisu do knihy registrovaného partnerství příslušnému matričnímu úřadu o osobách, které chtějí vstoupit do partnerství,

- a) referenční údaje ze základního registru obyvatel*
- b) údaje z agendového informačního systému evidence obyvatel*
- c) údaje z agendového informačního systému cizinců*

(2) Poskytovanými údaji podle odstavce 1 písm. a) jsou

- a) příjmení,*
- b) jméno, popřípadě jména,*
- c) datum, místo a okres narození, u subjektu údajů, který se narodil v cizině, datum, místo a stát, kde se narodil,*
- d) státní občanství, popřípadě více státních občanství.*

(3) Poskytovanými údaji podle odstavce 1 písm. b) jsou

- a) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení, datum a místo všech jejich změn,*
- b) datum a místo narození,*
- c) rodné číslo, datum a místo všech jeho změn,*
- d) státní občanství,*
- e) adresa místa trvalého pobytu, datum a místo všech jeho změn,*
- f) rodinný stav, datum a místo uzavření manželství, datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení manželství za neplatné, datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o neexistenci manželství, datum zániku manželství smrtí jednoho z manželů, nebo datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení jednoho z manželů za mrtvého a den, který byl v pravomocném rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den smrti, popřípadě jako den, který nepřežil, anebo datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o rozvodu manželství,*
- g) datum a místo vzniku partnerství, datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o neplatnosti nebo o neexistenci partnerství, datum zániku partnerství smrtí jednoho z partnerů, nebo datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení jednoho z partnerů za mrtvého a den, který byl v pravomocném rozhodnutí soudu o prohlášení za*

mrtvého uveden jako den smrti, popřípadě jako den, který nepřežil, anebo datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o zrušení partnerství.

(4) Poskytovanými údaji podle odstavce 1 písm. c) jsou

a) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení,

b) datum a místo narození,

c) rodné číslo,

d) státní občanství,

e) rodinný stav, datum a místo uzavření manželství, datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení manželství za neplatné, datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o neexistenci manželství, datum zániku manželství smrtí jednoho z manželů, nebo datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení jednoho z manželů za mrtvého a den, který byl v pravomocném rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den smrti, popřípadě jako den, který nepřežil, anebo datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o rozvodu manželství,

f) datum a místo vzniku partnerství, datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o neplatnosti nebo o neexistenci partnerství, datum zániku partnerství smrtí jednoho z partnerů, nebo datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení jednoho z partnerů za mrtvého a den, který byl v pravomocném rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den smrti, popřípadě jako den, který nepřežil, anebo datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o zrušení partnerství.

(5) Údaje, které jsou vedeny jako referenční údaje v základním registru obyvatel, se využijí z agendového informačního systému evidence obyvatel nebo agendového informačního systému cizinců, pouze pokud jsou ve tvaru předcházejícím současný stav.“

4.2.5. Znění zákona účinné od 1. ledna 2011 do 31. března 2011

Poslední novelizace nastala v důsledku změn provedených zákonem č. 375/2011 Sb. Přijetím nového zákona došlo ke zrušení sedmnácté částí zákona o registrovaném partnerství. K žádným dalším novelizacím do současné chvíle nedošlo, což znamená, že znění zákona se nijak zásadně ode dne jeho přijetí nezměnilo.

4.3. Iniciativa ke změnám zákona č.115/2006 Sb., o registrovaném partnerství

4.3.1. Výbor pro sexuální menšiny

Snahou o změny legislativní i změny ke zlepšení postavení osob stejného pohlaví se zabývá od roku 2007 Pracovní skupina pro otázky sexuálních menšin, která vznikla k příležitosti Evropského roku rovných příležitostí pro všechny v roce 2007. Na její činnost navazuje Výbor pro sexuální menšiny, jehož předsedkyní je Mgr. Martina Štěpánková.¹⁴⁵

Poslední oficiálně evidovaný zápis ze schůze Výboru pro sexuální menšiny je ze dne 30. června 2010 a z jeho programu je patrné, že jedním z hlavních témat byla otázka adopce registrovanými partnery. Paní Martina Štěpánková informovala o setkání s panem Kocábem a paní Stehlíkovou a navrhla uspořádat na dané téma tiskovou konferenci nebo vydat minimálně tiskovou zprávu. Informovala také o případu muže žijícího ve stejnopohlavním svazku, který se ucházel o pěstounskou péči. Zpočátku se setkal s odmítavým postojem, ale poté co projevil zájem ujmout se zdravotně postiženého dítěte, úřady změnilý názor. V průběhu jednání navštívil výbor zmocněnec pro lidská práva Michael Kocáb a informoval o podnětu k individuálním adopcím registrovanými partnery, který nebylo vládě možné předložit, protože se setkal s masivním odporem z mnoha stran.¹⁴⁶

4.3.2. PROUD – Platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu

Občanské sdružení PROUD vzniklo v březnu 2011 a v současné době jeho činnost směřuje zejména k vyšší informovanosti laické veřejnosti, pořádání seminářů, workshopů a k celkovému prosazování práv osob stejného pohlaví. Sdružení považuje za základní východisko své činnosti „*přesvědčení, že lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i*

¹⁴⁵ <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rfp/sexualni-mensiny/pracovni-skupina-pro-otazky-sexualnich-mensin-24225/>

¹⁴⁶ Výbor pro sexuální menšiny - Zápis 2010-06-30

v právech bez jakýchkoli rozdílů. Vizí sdružení je česká společnost, v níž orientace a identita není rozhodující pro kvalitu lidského života.“¹⁴⁷

Sdružení mimo jiné usiluje o:

- zajištění rovného zacházení bez ohledu na sexuální a genderovou sebeidentifikaci osob
- uzákonění adopce dítěte partnerem/partnerkou biologického rodiče
- uzákonění společné adopce dítěte páry stejného pohlaví
- legalizaci manželství páry stejného pohlaví
- zpřístupnění umělého oplodnění lesbickým párům
- zakotvení vyšší trestí sazby u trestných činů motivovaných nenávisť vůči lidem s jinou sexuální a genderovou sebeidentifikací.¹⁴⁸

V březnu 2012 mi bylo paní Mgr. Martinou Štěpánkovou potvrzeno, že v současné době nejsou vznášeny žádné konkrétní požadavky na změnu právních předpisů.

4.4. Praktická část – Průzkum počtu registrovaných a „odregistrovaných“ párů v porovnání s počtem uzavřených manželství a rozvodů od roku 2006 do roku 2011 na území České republiky

Tato kapitola se bude věnovat procentuálnímu porovnání ukončených svazků mezi registrovanými a sezdanými páry od počátku roku 2006 do konce roku 2011. Oblastí průzkumu je celá Česká republika, rozdělená podle krajů. Při realizaci praktické části jsem vycházela z osobních návštěv a emailové komunikace s jednotlivými Matričními úřady a údaji zveřejněnými Statistickým úřadem v Praze.

Průzkumem jsem chtěla zjistit, kolik párů osob stejného pohlaví využilo možnost se na základě tak často diskutovaného zákona zaregistrovat a zároveň u kolika párů došlo během účinnosti zákona o registrovaném partnerství k jeho zániku. Znění zákona o registrovaném partnerství vychází v některých ustanoveních z úpravy manželství, proto jsem pro procentuální porovnání zvolila institut manželství.¹⁴⁹

¹⁴⁷ Stanovy PROUDu <http://www.proudem.cz/o-proudu/dokumenty.html>

¹⁴⁸ Stanovy PROUDu <http://www.proudem.cz/o-proudu/dokumenty.html>

¹⁴⁹ http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/regiony_mesta_obce_souhrn

Celkový stav v období od začátku roku 2006 do konce roku 2011

<i>Kraje</i>	Registrované partnerství		Manželství		% porovnání ukončení	
	<i>Vznik RP</i>	<i>Zánik RP</i>	<i>Svatby</i>	<i>Rozvody</i>	<i>% ukončené RP</i>	<i>% ukončené manželství</i>
Praha	413	23	38679	20918	5,56%	54,08%
Jihočeský	46	6	18278	10723	13,04%	58,66%
Jihomoravský	142	9	33193	19339	6,33%	58,26%
Karlovarský	40	4	8678	6403	10,00%	73,78%
Královéhradecký	40	5	15692	9639	12,50%	61,42%
Liberecký	72	7	13222	8533	10,00%	64,53%
Moravskoslezský	105	17	35214	22356	16,19%	63,48%
Olomoucký	55	4	17736	11037	7,27%	62,22%
Pardubický	36	2	14455	7922	5,55%	54,8%
Plzeňský	59	4	16176	9780	6,77%	60,45%
Středočeský	129	16	36172	22420	12,40%	61,98%
Ústecký	112	7	24931	16299	6,25%	65,37%
Vysočina	18	2	13875	7409	11,11%	53,39%
Zlínský	21	1	15918	9095	4,76%	57,13%
Celkem	1288	107	302219	181873	8,30%	60,11%

Z výše uvedeného porovnání je patrný předpokládaný vyšší počet registrací v hlavním městě - Praze, které nabízí osobám stejného pohlaví určitou anonymitu a volnost, zároveň je zde i nejvyšší počet partnerů, z nichž jeden je cizinec. K mému překvapení i některé kraje tuto možnost vcelku využívají, například kraj Jihomoravský.

5. PÉČE O DÍTĚ OSOBAMI STEJNÉHO POHLAVÍ

5.1. *Otázka péče o dítě osobami stejného pohlaví v právní úpravě České republiky*

Otázka péče o dítě osobami stejného pohlaví byla diskutována už v samotném schvalování návrhu zákona o registrovaném partnerství a dá se říct, že byla nepohodlná pro obě strany. Odpůrci uváděli otázku dětí jako jeden z hlavních důvodů, proč zákon o registrovaném partnerství nedoporučují schválit a navrhovatelé druhou stranu ujišťovali, že jim o adopce ani osvojování nejde. Tím byla přijata úprava zákona, který osvojení osobami stejného pohlaví zakazuje.¹⁵⁰

Poslední dobou se však téma péče o dítě vrací stále více a s ním i iniciativa sdružení a organizací, které bojují za zlegalizování adopce biologického potomka partnera či partnerky a za zlegalizování společných a individuálních adoptí osob v registrovaném partnerství. Přestože je registrované partnerství v některých ustanoveních, týkajících se právních vztahů, srovnáváno s manželstvím, péče o dítě je jim umožněna pouze v případě biologických dětí. Nejčastěji diskutovanou formou péče o dítě je v případě osob stejného pohlaví osvojení, a to individuální osvojení, proto jsem jej zvolila jako téma poslední části mé práce.

5.1.1. **Osvojení z pohledu zákona o registrovaném partnerství**

Z ustanovení § 13, odst. 2 zákona, o registrovaném partnerství vyplývá: *„Trvajícím partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte“*. Dané ustanovení zakazuje registrovaným partnerům společnou i individuální adopci, což je v porovnání s možnostmi manželů i jednotlivců, kteří nejsou registrovaní, nerovné zacházení. Ústavní soud České republiky, který se odvolává na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, shledává rozdíl v zacházení diskriminující, pokud postrádá objektivní ospravedlnění, pokud nesleduje legitimní cíl, nebo pokud neexistuje rozumný poměr mezi použitými prostředky a sledovaným cílem. Srovnajme tedy ustanovení zákona o registrovaném

¹⁵⁰ http://komunity.web2.cz/rp-informace/vera-sokolova_rodina-01.phtml

partnerství s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, s právem Evropské unie a s Ústavním pořádkem České republiky z pohledu rovnosti jako základního práva, kterému odpovídá povinnost státu zdržet se svévolného odlišného zacházení.¹⁵¹

5.1.2. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Případ diskriminace na základě sexuální orientace je zřejmý například z Rozsudku Velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci E.B. versus Francie z roku 2008– stížnost č. 43546/02.¹⁵²

Paní E.B., francouzská učitelka v mateřské školce, zažádala v roce 1998 o adopci a v žádosti uvedla svou sexuální orientaci, na což reagovaly francouzské úřady odmítnutím žádosti o adopci. Důvodem pro odmítnutí byla uvedena absence otcovského vzoru a nejednoznačnost přístupu partnerky paní E.B. k zamýšlené adopci. Druhý argument vyplýval z výroku partnerky paní E.B., která se k adopci vyslovila ve smyslu, že nebude ani matkou ani otcem, ale bude podporou své partnerky. Odmítavě se vyjádřily i některé odborné instituce, které se dovolávaly na nejlepší zájem dítěte – dle Úmluvy o právech dítěte.¹⁵³

Paní E.B. však žádala o adopci jako jednotlivec, nikoli v páru a proto se dovolávala posuzování sebe jako osoby, která žádá o adopci. Dne 2. prosince 2008 se obrátila na Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku z důvodu porušení zákazu diskriminace.¹⁵⁴

Velký senát Evropského soudu pro lidská práva, který ve věci rozhodoval, vyslovil názor, podle kterého absence otcovského vzoru může pouze zastírat pravý důvod odmítnutí adopce a tím je sexuální orientace žadatelky. Francouzská vláda argumentovala svou povinností posoudit prostředí, do kterého má být dítě svěřeno, neprokázala však žádné statistické údaje, ze kterých by jasně vyplývaly stejné požadavky u jednotlivců s homosexuální a heterosexuální orientací. Velký senát proto rozhodl, že sexuální orientace byla tím hlavním důvodem pro odmítnutí žádosti o adopci a potvrdil porušení zákazu diskriminace podle článku 14. a zároveň porušení práva na respektování rodinného

¹⁵¹ Winter, 2009, str. 1-6

¹⁵² CASE OF E. B. v. FRANCE (Application no.43546/02)

¹⁵³ CASE OF E. B. v. FRANCE (Application no.43546/02)

¹⁵⁴ CASE OF E. B. v. FRANCE (Application no.43546/02)

a soukromého života podle článku 8. Evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Dané rozhodnutí má zásadní význam pro rozhodování o povolení individuálního osvojení, na jednu stranu je dán prostor pro uvážení vnitrostátních orgánů, ale na druhou stranu nesmí dojít k porušení zákazu diskriminace na základě sexuální orientace.¹⁵⁵

Vzhledem k tomu, že z individuálního osvojení je vyloučena pouze osoba, která je v registrovaném partnerství jako jeden z partnerů, je důvodem vyloučení pouze sexuální orientace. Podle ustanovení článku 14. Evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod je zakázána diskriminace ve všech svých podobách včetně diskriminace na základě sexuální orientace. Podle názoru paní P. Boučkové, pana docenta Z. Kuhna a JUDr. J. Wintra, znění § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství odporuje článku 14. ve spojení s článkem 8. Evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Daný rozpor může být odstraněn pouze legislativní změnou v České republice, není možná změna judikatury Evropského soudu pro lidská práva.

5.1.3. Právo Evropské unie

Zákaz diskriminace je stanoven už Smlouvou o založení Evropského společenství a to v článku 13. odstavec 1. *„Aniž jsou dotčena ostatní ustanovení této smlouvy a v rámci pravomocí svěřených Společenství touto smlouvou, může Rada na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem jednomyslně přijmout vhodná opatření k boji proti diskriminaci na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo světového názoru, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace.“*¹⁵⁶

Ustanovení o zákazu diskriminace je stanoveno i ve Smlouvě o fungování Evropské unie v článku 19 odst. 1. *„Aniž jsou dotčena ostatní ustanovení Smluv a v rámci pravomocí svěřených Unii Smlouvami, může Rada zvláštním legislativním postupem a po obdržení souhlasu Evropského parlamentu jednomyslně přijmout vhodná opatření k boji proti diskriminaci na základě pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace.“*¹⁵⁷

¹⁵⁵ CASE OF E. B. v. FRANCE (Application no.43546/02)

¹⁵⁶ Winter, 2009, str. 1-6

¹⁵⁷ Winter, 2009, str. 1-6

Rodinné právo, až na výjimky, do působnosti Evropské unie nespadá, proto není úprava osvojení nijak zakázána ani příkázána. Osvojení je tak dle práva Evropské unie zcela v působnosti členských států.

5.1.4. Ústavní pořádek České republiky

Ústavní soud ve své judikatuře interpretuje ústavní princip akcesorické i neakcesorické rovnosti. Akcesorická rovnost, ve smyslu uplatnitelné rovnosti pouze ve vztahu k nějakému základnímu právu, je zakotvena v článku 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.¹⁵⁸

Ústavní soud dle svého nálezu č. 239/2005 Sb. zruší zákon nebo jeho ustanovení v případě rozporu s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, z čehož lze usoudit, že pokud § 13. odst. 2 zákona o registrovaném partnerství odporuje článku 14. ve spojení s článkem 8. Evropské úmluvy, odporuje taktéž Ústavnímu pořádku České republiky. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod je součástí ústavního pořádku, rozpor je zde dostatečným důvodem pro zrušení § 13. odst. 2 zákona o registrovaném partnerství Ústavním soudem.

5.2. Otázka péče o dítě osobami stejného pohlaví v právních řádech Evropských států

Evropské státy, které implementovaly do svých právních řádů úpravu soužití osob stejného pohlaví, jsou v otázce gay a lesbického rodičovství dál, než úprava v České republice. Dá se říct, že se zákon v této části od svého přijetí nikam neposunul.

Pro srovnání jsem vybrala několik evropských států, které některé z forem péče o dítě uzákonily. Důležité je připomenout, že Světová zdravotnická organizace (WHO) vyňala homosexualitu z mezinárodní klasifikace nemocí teprve v roce 1992.

5.2.1. Dánsko

Dánsko je první státem, který zlegalizoval homosexualitu. Stalo se tak už v roce 1930, což je vzhledem k jeho tehdejší klasifikaci homosexuality jako nemoci, zajímavým

¹⁵⁸ Winter, 2009, str. 1-6

zjištěním. Zároveň Dánsko jako první přijalo v roce 1989 úpravu registrovaného partnerství pod názvem „partnerská smlouva“ a implementoval ji do svého právního řádu. Už v roce 1999 bylo partnerům přiznáno právo osvojit si biologické dítě jednoho z partnerů druhým partnerem.¹⁵⁹

Největší úspěch však zaznamenalo Dánsko v roce 2010, kdy Dánský parlament povolil i přes odpor premiéra Rasmussena a ministra spravedlnosti Barfoeda, právo partnerů adoptovat děti. Tím získávají homosexuální páry v Dánsku stejná práva jako páry heterosexuální.¹⁶⁰

5.2.2. Norsko

Norsko přijalo zákon o registrovaném partnerství v roce 1993 a partnerům garantuje stejná práva jako v manželství. Znění zákona obsahuje ve své úvodní části možnost osvojení biologického dítěte jednoho z partnerů druhým partnerem. Zároveň je zde vyloučena možnost společné adopce dětí. Tato úprava vstoupila v platnost v roce 2002.¹⁶¹

5.2.3. Nizozemí

Nizozemí je státem se silnou tradicí vycházení vstříc menšinám všeho druhu. Stalo se jedinou zemí na světě, kde byl přijat zákon umožňující uzavření manželství párům stejného pohlaví. Návrh zákona o registrovaném partnerství z roku 1994 navrhoval, aby stejná možnost registrace byla zpřístupněna nejen párům stejného pohlaví, ale také blízkým příbuzným. Nová koaliční vláda v roce 1996 však blízké příbuzné z návrhu vypustila, nicméně tento návrh značně rozšířila o možnost zpřístupnění registrací i heterosexuálním párům. Nizozemská legislativa se tak na rozdíl od jiných evropských států (například Dánska) odklonila jiným směrem v systému registrovaného partnerství.¹⁶²

Společná práva a povinnosti k dětem a společné opatrovnictví v případě, že jeden partner není zákonným rodičem dítěte, vstoupily v účinnost v roce 1998. Společná práva a

¹⁵⁹ <http://www.france.qrd.org/texts/partnership/dk/denmark-act.html>

¹⁶⁰ http://zpravy.idnes.cz/homosexualove-mohou-adoptovat-deti-rozhodl-dansky-parlament-pub-/zahranicni.aspx?c=A100504_220039_zahranicni_vel

¹⁶¹ <http://www.regjeringen.no/en/archive/Stoltenbergs-2nd-Government/Ministry-of-Children-and-Equality/veiledninger-og-brosjyrer/2001/registered-partnership---word.html?id=419368>

¹⁶² Waaldijk, 2002, str. 1-20

povinnosti k dítěti i společné opatrovnictví zahrnují vyživovací povinnost obou partnerů k dítěti. Zároveň je umožněna i změna příjmení dítěte.¹⁶³

Individuální osvojení bylo umožněno změnou zákona v roce 1998, kdy byla zpřístupněna jednotlivci i přesto, žije-li tato osoba s partnerem stejného pohlaví. Adopce jsou v Nizozemí možné spolu s uzavřením manželství osobami stejného pohlaví od roku 2001, kdy vstoupil v platnost zákon o adoptcích dětí osobami stejného pohlaví. Tento zákon umožňuje osobám stejného pohlaví adoptovat nizozemské dítě, včetně adopce biologického dítěte jednoho z partnerů druhým partnerem. Mezinárodní adopce zatím povolena není.¹⁶⁴

5.2.4. Francie

Francie je zemí, která podporuje konkubinát jako jednu z možných forem svazku. Novelou svého Code Civile označuje konkubinát jako faktický svazek dvou heterosexuálních osob či dvou osob stejného pohlaví. Registrované partnerství uzákonila Francie v roce 1999 jako „občanský pakt solidarity“. V úpravě jsou ustanoveny práva a povinnosti pro heterosexuální i homosexuální páry, které se rozhodli pro právní uznání svého soužití. Občanský pakt solidarity však neobsahuje rodičovská práva, ani právo adoptovat dítě svého partnera, ani možnost společné adopce. Jedinou možností je zde svěření dítěte do společné pěstounské péče.¹⁶⁵

5.2.5. Česká republika ve dvou různých příkladech

Pro ukázkou gay a lesbického rodičovství, které se týká občanů České republiky, jsem vybrala dva příklady, ve kterých figurují dva partneři – muži.

1. příklad

Česko - francouzský manželský pár dvou mužů, vychovává již čtvrtým rokem v San Francisku dva kluky, dvojčata a stále hledají způsob, jak přimět český stát, aby jejich

¹⁶³ Waaldijk, 2002, str. 1-20

¹⁶⁴ Waaldijk, 2002

¹⁶⁵ <http://www.france.qrd.org/texts/partnership/fr/pacs.html>

rodičovství uznal. Z jejich pohledu a zkušeností nejsou jejich děti vystaveny žádnému posměchu – jak je často argumentováno odpůrci adopcí osob stejného pohlaví – alespoň ne o nic víc, než děti z rozvedených či nefungujících rodin. Z pohledu českého zákona jsou v tuto chvíli jejich děti sirotci, protože adopce osobami stejného pohlaví zatím není legální.¹⁶⁶

2. příklad

Ministerstvo práce a sociálních věcí umožnilo historicky prvnímu registrovanému páru získat dítě z ústavu do pěstounské péče, a to v květnu roku 2011. Pěstounem se mohl stát pouze jeden z partnerů, protože zákon o registrovaném partnerství neumožňuje pěstounství homosexuálním párům. Dítě s vážným a doživotním zdravotním postižením tak dostalo šanci zařadit se do normálního života, v rámci možností vzhledem k jeho zdravotnímu postižení. Je to v České republice první případ, kdy žadatel byl zcela jednoznačně posuzován i s ohledem na svou sexuální orientaci.¹⁶⁷

K danému případu se vyslovila ředitelka Fondu ohrožených dětí paní Marie Vodičková, podle které je dané řešení určitě lepší než aby dítě zůstalo v ústavní péči, na druhou stranu však shledává lepším řešením výchovu manželským párem. Předseda Asociace náhradních rodin České republiky, pan Aleš Dietrich, z daného rozhodnutí nijak nadšený nebyl. Nevidí tento případ jako šanci pro dítě, o které nebyl zájem a bylo odkázáno pouze na ústav, naopak, vidí v tom další zbytečný handicap pro dítě, které si životem v ústavech už jeden handicap nese, a přidá tak ke zdravotnímu handicapu ještě handicap sociální. Otázkou k zamyšlení je, zda v názoru převažuje zájem dítěte nebo pouze předsudek.¹⁶⁸

¹⁶⁶ <http://respekt.ihned.cz/c1-52319440-jen-dokud-neprojde-motorka>

¹⁶⁷ http://zpravy.idnes.cz/ministerstvo-poprve-pustilo-dite-z-ustavu-k-vychove-registrovanemu-paru-1tf-/domaci.aspx?c=A110610_140159_domaci_taj

¹⁶⁸ http://zpravy.idnes.cz/ministerstvo-poprve-pustilo-dite-z-ustavu-k-vychove-registrovanemu-paru-1tf-/domaci.aspx?c=A110610_140159_domaci_taj

6. ZÁVĚR

Zákon o registrované partnerství posunul naši právní úpravu o krok dále ve vnímání a toleranci menšin. Jeho přijetí předcházela strastiplná cesta a snaha odpůrců se jeho zněním vůbec nezabývat. Úsilí vynaložené od roku 1992 na přijetí zákona bylo nakonec úspěšně završeno a zákon o registrovaném partnerství byl roku 2006 schválen.

Některá ustanovení zákona byla ihned po přijetí ze stran odborníků označována za nepřesná nebo neúplná. Na jednu stranu se odpůrci opírali o neexistenci diskriminace homosexuality a bezúčelnost její úpravy, na druhé straně argumentují diskriminací v podobě zápisu osobního stavu do občanských průkazů. Nejčastěji byl zákon kritizován za snahu přiblížit se institutu manželství, ale na druhé straně tuto úpravu proti manželství zlehčovat. Zásadní nesoulad byl přikládán ustanovení o osvojení dítěte. Znění zákona bylo připraveno tak, aby bylo možné jej schválit, a zákon se tak mohl stát konečně součástí právního řádu České republiky a přinést jistotu práv i povinností homosexuálním párům. Samotným iniciátorům dnešní znění zákona nevyhovuje a čím dál více diskuzí volá po jeho změně.

Zákon sám prošel za dobu svého trvání několika novelizacemi, které byly spíše právně technického rázu a k zásadním změnám zákona za posledních pět let nedošlo. Současná iniciativa v podobě občanského sdružení pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu – PROUD - volá po zajištění rovného zacházení bez ohledu na genderovou identifikaci osob, uzákonění adopce partnerem či partnerkou biologického rodiče, anebo například uzákonění společné adopce dítěte páry stejného pohlaví. V současné době však nejsou vznášeny žádné návrhy, které by ke změně směřovaly.

Součástí mé práce byla praktická část, ve které jsem porovnávala v období posledních pěti let počet registrovaných páru a párů vstupujících do manželství s páry, které se rozvedly nebo své registrované partnerství ukončily. Cílem této praktické části bylo zjistit, jestli osoby stejného pohlaví zákon využívají a registrují se, a to i přesto, že byl zákon od svého vzniku podroben kritice, že daná úprava není účelná a tedy nebude

využívána. Výsledkem je celkový počet 1288 registrovaných partnerství od přijetí zákona do konce roku 2011. Z toho bylo 893 párů mužského pohlaví a 395 párů pohlaví ženského. Jedním z registrovaných partnerů může být i cizinec, z celkového počtu registrovaných partnerství je zde 147 cizinců.

Celkový počet uzavřených partnerství za dobu účinnosti zákona o registrovaném partnerství vyvrací z mého pohledu prvotní názory, že zákon nebude vzhledem k jeho diskutovanému znění využíván. Celkové procento ukončených registrovaných partnerství se za dobu účinnosti zákona o registrovaném partnerství dostalo na 8,30 %, což je dle mého názoru potvrzení, že většina párů, které tuto možnost využily, myslely své rozhodnutí vážně a stále v registrovaném partnerství setrvávají.

Přesto, že je velmi značný rozdíl mezi počtem uzavřených partnerství a počtem svateb, ze statistiky jednoznačně vyplývá otazník nad počtem rozvedených manželství za dané období. Zde se dá naopak odhadovat jakási nejistota či neuváženost při rozhodování o otázce uzavření manželství.

V poslední kapitole je rozebírána péče o dítě z pohledu ustanovení § 13 zákona o registrovaném partnerství. Ustanovení na jedné straně zakazuje, aby si některý z registrovaných partnerů nebo oba společně osvojili dítě. Na druhé straně má osoba v registrovaném partnerství možnost svěřením svého biologického dítěte do výchovy. Na výchově se v tomto případě podílí rozhodně oba partneři, kteří mají povinnost zajistit řádnou výchovu a vývoj dítěte.

Podle odborných názorů ustanovení § 13. odst. 2 zákona o registrovaném partnerství odporuje svým zněním článku 14. ve spojení s článkem 8. Evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, protože vylučuje z individuálního osvojení osobu, která je jedním z partnerů v registrovaném partnerství. Důvodem vyloučení je tedy sexuální orientace, což zásadně odporuje ustanovení Evropské úmluvy.

Osoby stejného pohlaví děti vychovávají, můžou to být děti z jejich bývalých heterosexuálních vztahů nebo děti, které se narodili ve vztahu osob stejného pohlaví. Pokud má být opravdu apelováno na zájem dítěte, jako předního hlediska při jakékoli

činnosti, která se týká dětí, je potřeba stanovit určitou právní, sociální i lidskou jistotu právě jim. Do dnešního dne se podařilo umístit zdravotně postižené dítě do pěstounské péče jednomu z partnerů v registrovaném partnerství. Přesto, že to znamená šanci pro dítě, které by pravděpodobně stále setrvalo v ústavu, nesetkal se tento případ s ohlasem organizací a jedinců, kde by to většina z nás očekávala, a které odkazovali na „tradiční rodinu“ s prvky muž, žena a dítě.

V současné době, kdy dochází k rušení kojeneckých ústavů a dětské domovy praskají kapacitně ve švech je dle mého názoru odvážné trvat v zájmu dítěte na „tradiční rodině“.

Registrované partnerství by mohlo podle mého názoru posunout svá ustanovení směrem k evropským zemím, kde je tato úprava pojata zcela odlišně, například ve Švédsku či Nizozemí. Když už Česká republika jednou odkryla tabu homosexuality a uzákonila registrované partnerství, je potřeba posunout úpravu práv osob stejného pohlaví ještě dál.

Z mého pohledu je v první řadě potřeba vyřešit otázku péče o dítě, která tíží v současnosti osoby stejného pohlaví nejvíc, a to hlavně z pohledu samotných dětí.

7. POUŽITÁ LITERATURA:

Publikace:

ADAM, D. B. (1987) : *The rise of a gay and lesbian movement*. Boston: Twayne Publisher. ISBN 0-8057-9715-7.

BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. (1992): *Třetí pohlaví?* Praha: SCIENTIA MEDICA. ISBN 8085526-03-4

FAFEJTA, M. (2004): *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Nakladatelství Jan Piskiewicz. ISBN 80-86768-06-6

FEINBERG, L. (2000): *Pohlavní štvanci*. Praha: G plus G. ISBN 80-86103- 32-3

HOLUB, M. (2006): *Registrované partnerství? Ani ryba ani rak*. Právní rozhledy. 2006, roč. 14, č. 9. s. 313-317.

JANDOUREK, J. (2007): *Sociologický slovník*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-269-0

JANOŠOVÁ, P. (2000): *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-954-5

KINSEY, A. C. (1948): *The sexual behavior in human male*. Philadelphia: W. B. Saunders

MACH, P. (2006): *Registrace partnerství: pokrok nebo nezodpovědné riziko?* Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku. ISBN 80-86547-51-5 (brož.)

NEDBÁLKOVÁ, K. (2000): *Spoutaná Rozkoš: sociální (re)produkce genderu a sexuality v ženské věznici*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2006. 80-86429-65-2 (brož.)

RUPP, J. L. (2001): *Vytoužená minulost. Dějiny lásky a sexuality mezi osobami stejného pohlaví v Americe od příchodu Evropanů až po současnost*. One woman press.ISBN 80-86356-11-6.

STEHLÍKOVÁ, D., PROCHÁZKA, I., HROMADA, J. (1995): *Homosexualita, společnost a AIDS v ČR*. 1. vyd. Praha: Orbis.

WAALDIJK, K. (2002): *Cestou malých změn: Jak se v Nizozemí prosadilo manželství partnerů téhož pohlaví*. In: *Politika rodu a sexuální identity*. Brno: Fakulta sociálních věd. ISBN 80-210-2834-3

WILSON, G., RAHMAN, Q. (2005) : *Born gay*. London: Peter Owen Publisher.ISBN 0-7206-1223-3

WINTR, J. (2009): *Analýza české právní úpravy osvojení dítěte gayi, lesbami a bisexuálními lidmi ve světle práva Evropské unie a Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách*. Pro Gender Studies, o.p.s.

Internetové zdroje a články:

CASE OF E. B. v. FRANCE (Application no.43546/02). [cit. 22-03-2012]. Dostupné z: <http://www.asil.org/pdfs/ilib080125_1.pdf>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [cit. 21-03-2012].

Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/regiony_mesta_obce_souhrn>

DENMARK: REGISTER PARTNERSHIP ACT, 1989. [cit. 23-03-2012].

Dostupné z: <<http://www.france.qrd.org/texts/partnership/dk/denmark-act.html>>

GAY A LESBICKÁ LIGA (2006): *Deset omylů pana prezidenta*. Tisková zpráva. [cit.28-02-2012]. Dostupné z: <<http://www.gl.cz/gll-dokumenty/2006-03-02-tz-gll-deset-omylu.phtml>>

GAY INICIATIVA. [cit. 05-03-2012].

Dostupné z: <http://gay.iniciativa.cz>

FESTY, P. (2006): *Legal Recognition of Same-Sex Couples in Europe* [cit. 28-02-2012].
Dostupné z:< http://www.cairn.info/article.php?ID_REVUE=POPE&ID_NUMPUBLIE=POPE_604&ID_ARTICLE=POP_E_604_0417&REDIR=1 >

FRANCE:PACTE CIVIL DE SOLIDARITÉ 1999. [cit. 28-02-2012]. Dostupné z:< <http://www.france.qrd.org/texts/partnership/fr/pacs.html>>

iDNES, 4. května 2010. Dostupné z:< http://zpravy.idnes.cz/homosexualove-mohou-adoptovat-deti-rozhodl-dansky-parlament-pub-/zahranicni.aspx?c=A100504_220039_zahranicni_vel>

iDNES, 10. června 2011. Dostupné z:< http://zpravy.idnes.cz/ministerstvo-poprve-pustilo-dite-z-ustavu-k-vychove-registrovanemu-paru-1tf-/domaci.aspx?c=A110610_140159_domaci_taj>

ILGA-Europe map on legal situation for LGB people in Europe (July 2009)
[cit 01-03-12]. Dostupné z: < http://www.ilga-europe.org/home/publications/reports_and_other_materials/ilga_europe_map_on_legal_situation_for_lgb_people_in_europe_july_2009>

Návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví vypracovaný Gay a Lesbickou Ligou z roku 2002. [cit 03-03-12]. Dostupné z:
<http://komunity.web2.cz/rp-2002/navrh_zakona_2002.phtml>

Návrh zákona ze dne 3. ledna 2006 – tisk 203/0. [cit 06-03-12]. Dostupné z:
<<http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=35546>>

NETHERLANDS: REGISTER PARTNERSHIP ACT, 1993. [cit. 03-03-2012].
Dostupné z: <<http://www.regjeringen.no/en/archive/Stoltenbergs-2nd-Government/Ministry-of-Children-and-Equality/veiledninger-og-brosjyret/2001/registered-partnership---word.html?id=419368>>

Poslanecký návrh zákona o registrovaném partnerství osob téhož pohlaví z roku 1997 – sněmovní tisk č. 359. [cit 05-03-12]. Dostupné z: <

<http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t035900.htm>>

Pracovní skupiny pro otázky sexuálních menšin ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny MUDr. Džamily Stehlíkové, 2007; [cit 01-03-12]. Dostupné z: <
http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf>

RESPEKT, 17. července 2011. Dostupné z:< <http://respekt.ihned.cz/c1-52319440-jen-dokud-neprojede-motorka>>

SOKOLOVÁ, V. (2004) : *Gay a lesbické rodičovství, homosexuální a genderové aspekty netolerance k homosexualitě*. [cit 14 – 03 - 2012]. Dostupné z: < http://komunity.web2.cz/rp-informace/vera-sokolova_rodina-01.phtml>

Stanovy občanského sdružení Platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu ve znění k 10. 7. 2011. [cit 21-03-12]. Dostupné z: <<http://www.proudem.cz/o-proudu/dokumenty.html>>

Usnesení PS č. 1172. [cit 07-03-12]. Dostupné z:
<<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&v=US&ct=1172>>

Usnesení PS č. 1762. [cit 06-03-12]. Dostupné z:
<<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&v=US&ct=1762>>

Výbor pro sexuální menšiny

[cit 07-03-12]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rlp/sexualni-mensiny/pracovni-skupina-pro-otazky-sexualnich-mensin-24225/>>

Wikipedie [cit 11-03-12]

Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Registrovan%C3%A9_partnerstv%C3%AD>

Zápis ze schůze Výboru pro sexuální menšiny ze dne 30. června 2010
[cit 17-03-12]

Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/zapis-2010-06-30.pdf>>

Právní předpisy

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní poplatků, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku.

Zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu.

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů

Sněmovní tisky a usnesení

Sněmovní tisk 124/0 Návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví. [cit 05-03-12]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=124&CT1=0>>

Sněmovní tisk 124/2

Záznam ÚPV k tisku 124. [cit 05-03-12]. Dostupné z:

<<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=124&ct1=2>>

Sněmovní tisk 124/3

Usnesení PV k tisku 124. [cit 05-03-12]. Dostupné z:

<<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=124&ct1=3>>

Sněmovní tisk 1075/0

Vládní zákon o partnerském soužití osob téhož pohlaví. [cit 06-03-12]. Dostupné z:

<<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1075&ct1=0>>

Sněmovní tisk 650/0, část č. 1/2

Návrh zákona o registrovaném partnerství. [cit 06-03-12]. Dostupné z:

<<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=650&ct1=0>>

Sněmovní tisk 650/3

Pozměňovací návrhy k tisku 650/0. [cit 06-03-12]. Dostupné z:

<<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=650&ct1=3>>

Sněmovní tisk 969/0, část č. 1/2

Návrh zákona o registrovaném partnerství. [cit 06-03-12]. Dostupné z:

<<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=969&ct1=0>>

Sněmovní tisk 969/1, část č. 1/2

Stanovisko vlády k tisku 969/0. [cit 06-03-12]. Dostupné z:

<<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=969&ct1=1>>

Sněmovní tisk 969/2

Usnesení PV k tisku 969/0. [cit 06-03-12]. Dostupné z:

<<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=969&ct1=2>>

Záznam z jednání č. 6/2006 z 20. schůze výboru dne 19. ledna 2006 k návrhu zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů (senátní tisk č. 203). [cit 07-03-12]. Dostupné z:

<<http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=35947>>

4. Záznam z jednání. Ústavně-právního výboru ze 16. schůze, konané dne 11. ledna 2006 k návrhu zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. [cit 06-03-12]. Dostupné z:

<<http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=35764>>

41. Schůze, 192. hlasování, 11. 2. 2005, 11:39

Návrh zákona o registrovaném partnerství. [cit 06-03-12]. Dostupné z:

<<http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=38209>>

44. Usnesení výboru pro zdravotnictví a sociální ze 16. schůze, konané dne 18. ledna 2006 k návrhu zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů (senátní tisk č. 203). [cit 07-03-12]. Dostupné z:

<<http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=35850>>

311. Usnesení Senátu z 9. schůze dne 26. ledna 2006 k návrhu zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů/senátní tisk č. 203/. [cit 07-03-12].

Dostupné z: <<http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=36123>>

8. RESUMÉ

The focus of this thesis is the institution of registered partnerships and its status in the legal system of the Czech Republic, since the first proposals to the end of 2011. Registered Partnership Act broke many years maintained a taboo of homosexuality. The Czech Republic joined the other European States to implement their national legal systems treatment of same-sex cohabitation. This thesis summarizes five years of the Act on Registered Partnership, recalls some important milestones in the process of preparation of each draft law on registered partnership and its actual adoption.

The work also describes the various provisions of the Registered Partnership and its issues. The law passed since its adoption in 2006 until today several amendments that were more legal-technical nature. We can say the law has not significantly changed in last five years.

This thesis describes the current initiative on amendments and compares the registered partnership and marriage in terms of percentage distribution and termination.

Thesis deals with one of the most controversial topics, which are the adoption of children, especially compared to our legislation with EU law and constitutional order of the Czech Republic. Opinions of experts agree that Act on Registered Partnership in one provision contradicts European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms, as prohibiting individual ownership of one partner in a registered partnership.

Act on Registered Partnership is clearly used for the last five years, registered 1288 pairs. In my opinion, the provisions of the law on registered partnership should move towards the European countries where such arrangements are conceived quite differently, for example Sweden and the Netherlands. When the Czech Republic have uncovered one taboo of homosexuality and legalized registered partnerships, it is necessary to shift the regulation of the rights of same sex couples to another direction.

9. PŘÍLOHY

9.1. Příloha č. 1 – Dotazník k registrovanému partnerství

9.2. Příloha č. 2 – Doklad o registrovaném partnerství

9.3. Příloha č. 3 – Registrované partnerství v ČR